

Erek Kültür Çeviri Normları Bağlamında Çevirmen Duruşu*

ÖĞRETİM GÖREVLİSİ DR. PINAR YÜNCÜ KURT**

Öz

Global çeviri piyasasında çok satanlar listesine giren edebi eserler kısa sürede Türk okurlarla da buluşmaktadır ancak Türkçe eserlerin uluslararası pazarda kendilerine aynı oranda yer bulamadıkları görülmektedir. Türkçeye İngilizceden çok fazla çeviri yapılıyor olmasına karşın Türkçe eser üreten çok az yazar ve şairin eserleri İngilizceye çevrilmektedir. Çevirmen görünürlüğü çalışmaları ile öne çıkan kuramcı Lawrence Venuti kendi çeviri tecrübeleri ve araştırmaları sonucunda özellikle Anglo-Amerikan kültürlerde çeviri metinlere talep olmamasının bir sebebinin de okur beklentileri olduğunu belirtir. Yayınevleri ve okurlar kolay okunan, yerlileştirici çeviri stratejileriyle çevrilmiş metinleri okumayı tercih etmektedir. Dolayısıyla yapılan çevirilerde kabul gören çeviri normu akıcı çeviri yapmaktır. Bu durum çevirmenleri kısıtlamakta ve görünmez kılmaktadır. Bu sorunsalı dikkate alarak bu çalışmanın amacı erek kültüre içrek çeviri normlarına, Ahmet Altan'ın *Kılıç Yarası Gibi* adlı romanının İngilizce çevirisini gerçekleştiren çevirmenlerin ne oranda uyum gösterdiklerinin araştırılmasıdır. Roman Brendan Freely ve Yelda Türedi tarafından İngilizceye çevrilmiş ve 2018 yılında *Like a Sword Wound* başlığıyla Amerika'da satışa sunulmuştur. Eser Antoine Berman'ın yorumbilgisel çeviri eleştirisi yöntemi baz alınarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında Venuti'nin direnç, yabancılaştırıcı çeviri gibi kavramlarından yararlanılarak çevirmenlerin mevcut çeviri normlarına ne derece direndikleri ve muhalif bir tavır gösterip göstermedikleri saptanmaya çalışılmıştır. İncelemenin sonucunda çevirmenlerin incelenen metin bağlamında mevcut çeviri normlarına direnç gösterebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak çevrilecek eser detaylı bir ön analize tabi tutularak tutarlı ve detaylı bir proje belirlendiğinde ve zaman kısıtı bulunmadığında çevirmenlerin mevcut çeviri normlarına karşı gelme şanslarını yüksek olduğu, özgün metnin farklılıklarını yansıtabilen ve özgün metinle örtüşebilen bir metin ortaya koyabilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: çeviri normları, çeviri projesi, *Kılıç Yarası Gibi*, Brendan Freely, Yelda Türedi

Translator Stance in the Context of Target Culture Translation Norms

Abstract

Bestsellers in the global translation market soon find Turkish readers, but Turkish works struggle to gain international presence. Although there are many translations into Turkish from English, very few Turkish authors and poets have their works translated into English. Lawrence

* Bu makale Yıldız Teknik Üniversitesinde Doç. Dr. Lale Özcan danışmanlığında yazılmış olan "Erek Kültürdeki Çeviri Eğilimleri Bağlamında Bireysel ve Ortak Çevirilerde Çevirmen Görünürlüğü" başlıklı doktora tezinden yola çıkılarak yazılmıştır.

** Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, pyuncu@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4711-354X
Gönderilme Tarihi: 12 Aralık 2024 Kabul Tarihi: 14 Mart 2025

Venuti, a theorist prominent for his work on translator visibility, states that one of the reasons for the lack of demand for translated texts, especially in Anglo-American cultures, is reader expectations. Publishers and readers prefer easy to read texts. Therefore, the accepted translation norm is to translate fluently. This situation restricts translators' visibility. Based on this problem, the aim of this study is to investigate the extent to which the translators of Ahmet Altan's novel *Kılıç Yarası Gibi* comply with the translation norms inherent to the target culture. The novel was translated into English by Brendan Freely and Yelda Türedi under the title *Like a Sword Wound*. The work was analyzed based on Antoine Berman's hermeneutic translation criticism method. In the light of the findings, Venuti's concepts such as resistance and foreignized translation were used to determine the extent to which translators resist the existing translation norms. As a result of the analysis, it was concluded that translators were able to resist the existing translation norms. It is thought that when a consistent and detailed project is determined and there is no time constraint, translators have a high chance of resisting the existing translation norms and can produce a text that can reflect the differences of the original text.

Keywords: translation norms, translation project, *Kılıç Yarası Gibi*, Brendan Freely, Yelda Türedi

GİRİŞ

İngilizceden Türkçeye çok sayıda edebi çeviri gerçekleştiriliyor olmasına karşın bu alışverişin tek taraflı işlediği göze çarpmaktadır. Türkçe eserlerin İngilizceye çevrilme oranları araştırıldığında yalnızca birkaç yazarımızın kendine uluslararası pazarlarda yer bulabildiği görülmektedir. Amerikalı çevirmen ve çeviribilimci Lawrence Venuti bu dengesizliğin tüm Avrupa yayıncılığında hâkim olduğunu belirtmektedir. 2000 yılı UNESCO istatistikleri incelendiğinde dünya genelinde İtalyancadan 2432, Almandan 6204 ve Fransızcadan 6670 kitap çevrilmiş olmasına karşın İngilizceden çevrilen kitap sayısının 43.011 kitap olduğu görülmektedir (UNESCO'dan aktaran Venuti, 2008, s.11). Cronin de çeviri piyasasındaki bu dengesiz güç ilişkilerine değinerek İngilizcenin baskın konumunun İngilizce dışındaki dillerin ikinci dil olarak görülmesine sebep olduğunu belirtir (1998, s. 172). Bu durumun sonucunda hızlı bilgi transferine ayak uydurabilmek adına az yayımlı diller İngilizceden çeviri yapmak durumunda kalmaktadırlar (Cronin, 1995, s. 89).

Paralel olarak Türkiye çeviri piyasasında da Amerikan-İngiliz kültürü öne çıkmaktadır (Tahir Gürçağlar, 2015). 2017 İstanbul Kalkınma Ajansı verilerine göre Türkçeden en çok çeviri yapılan diller sıralamasında İngilizce 6. sırada yer almaktadır; en fazla çeviri Almanca, Bulgarca ve Arnavutçaya yapılmaktadır (Yatedam, 2017, s.13). Türkiye Basım Yayın Meslek Birliği Başkanı Mustafa Doğru çeviri eserlere ilişkin görüşleri sorulduğunda satılan, yurt dışına lisanslı olarak verilen her eserin bir elçi olduğunu ve bu eserlerin ülkemizin anlatmaya çalıştığı değerleri yabancı okura ulaştırmak açısından bir araç olduğunu belirterek çevirinin ülkemizin tanıtılmasındaki rolüne değinmiştir (Aparı, 2019). Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk 2017 yılında 60.335 kitabın basıldığını ve bu sayede Türkiye'nin dünya yayıncılık sıralamasının 11. sıradan 6. sıraya yükseldiğini ifade etmiştir (Anadolu Ajansı, 2018). Türkiye dünya yayın pazarında önemli bir yere sahiptir ancak Nobel-ödüllü yazarımız Orhan Pamuk, uluslararası üne sahip Elif Şafak ve birkaç

yazar dışında Türk yazarların uluslararası kitap piyasasında kendilerine yer buldukları ve tanındıkları ifade edilemez (Nawotka, 2019).

Anglo Amerikan kültürlerde çeviri metinlere az rağbet olmasındaki bir etmen de okur beklentileridir. İngiliz dili okuru yabancı olmayan, çabuk tüketebileceği eserlere yönelmektedir; bu sebeple yayınevleri okurlarını kaybetmemek adına çok bilinmeyen ifadeler, tarihi veya kültürel öğeler içeren eserleri çevirtmeyi tercih etmemektedir (Vanderauwera, 1985, s. 93). Bu nedenle çevrilen metnin türü fark etmeksizin yayınevleri akıcı okunabilen, çeviri değil de o dilde yazılmış bir eser gibi görünen metinleri okurla buluşturmaktadır (Venuti, 2008, s.1). Bu sorunsaldan yola çıkarak bu çalışmanın amacı Ahmet Altan'ın *Kılıç Yarası Gibi* adlı romanının İngilizce çevirisi *Like a Sword Wound*'un Antoine Berman'ın çeviri eleştirisi yöntemiyle incelenmesi sonucunda çevirmenlerin erek dil normlarına ne oranda riayet ettiğinin araştırılmasıdır. Çalışmanın detaylı bir çeviri analizi sunması, çeviriyi mevcut çeviri normları ekseninde değerlendirmesi ve de çevirmeni odak noktasına alması sebebiyle çevirmen çalışmalarına destek olması hususunda alana katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Antoine Berman'ın Yorumbilgisel Eleştiri Yöntemi

Çeviri eleştirisine yönelik incelemeler klasik çağdan beri yapılmaktadır. Ancak basit ya da kapsamlı birçok karşılaştırmalı analiz bulunmasına karşın eleştiri daha çok yargılama ve değerlendirme olarak görülmüştür. Berman'a göre yapılan analizlerin belli ve tutarlı bir biçimi bulunmamaktadır (2009, s.3). Çeviri eleştirisi söylemlerinde bir kavram karmaşası olduğu görülmektedir (Yücel, 2007, s.40). Berman, çeviri eleştirisinin, çevirinin amacını ve çeviriyi ortaya çıkaran projeyi ve çeviri ufkunu ve çevirmenin tavrı ve duruşunu titizlikle inceleyen, gerçeği ortaya çıkarmayı hedefleyen bir yaklaşım sergilemesi gerektiğini savunur. Ancak Berman'a göre mevcut birçok çeviri eleştirisi bu kriterleri karşılamamaktadır (2009, s.3). Çeviri eleştirilerinde kullanılan kavramlar ise nesnel ölçütlerden ziyade eleştirmenlerin kendi perspektifleri ile metinleri yorumlamaya çalışmasıyla sınırlı kalmaktadır (Yücel, 2007).

Dolayısıyla çeviri eleştiri çoğunlukla eserlerin negatif değerlendirilmesi olarak yanlış anlaşılmaktadır. Berman eleştirinin negatif yanının da bulunduğu altını çizerek aslında eleştirinin iki yönü olduğunu belirtmektedir (Berman, 2009, s. 25). Çeviri eleştirisinden tüm negatif yanları çıkarmak mümkün değildir; ancak sadece negatif yapılan yani eleştirinin özünde pozitif olması gerekliliğini gözden kaçıran eleştiri Berman'ın anlayışına göre gerçek bir çeviri eleştirisi değildir. Sadece metinler arasındaki farkları ortaya koymaktan öteye gidemeyen, mikro düzeyde incelemelerden oluşan bu eleştiriler çevirmene de gerçek anlamda bir yarar sağlamamaktadır. Bu bağlamda bu eleştiriler bir yöntem sunamazlar (Berman, 2009).

Berman'ın önerdiği çeviri analizi ise kendi kendini yansıtan, özgünlüğünü temalaştıran ve böylece metodolojisini üreten bir analiz biçimidir (Berman, 2009, s. 32). Kuramcı ortaya sunduğu yorumbilgisel çeviri eleştirisi modelinin bir modelden ziyade birbirini izleyen adımlardan oluşan analitik bir yol önerdiğini ifade eder (Berman, 2009).

1.1.1. Çeviri Eser Okumaları

Berman'ın çeviri eleştirisinin ilk basamağı aceleci bir yargıya varmamak adına özgün metni bir kenara bırakarak çeviri metin okumalarının gerçekleştirilmesidir. Çeviri metin ilk okumada o dilde yazılmış yabancı bir metin olarak okunur. Çeviri metnin ikinci okumasında ise bir çeviri metin okunduğunun bilinciyle yani bakış açısı değiştirilerek okunur. Bu okumalar sonucunda çeviri metnin ayakta duran bir metin olup olmadığı belirlenir. Burada ayakta duran metin ile Berman'ın kastettiği çeviri metnin çevrildiği dilin yazılı normlarına uygun, sistematik ve bağıntılı bir karaktere sahip olan gerçek bir metin olup olmadığıdır. Berman'a göre "gerçek anlamıyla özgün yapıyla örtüşen bir yapıt ortaya çıkarmak, her zaman çevirinin en önemli ve en yüce amacı olmuştur" (Arslan Özcan, 2003, s. 173). Bu sebeple çeviri metin özgün metin hiç düşünülmeden biçimi, biçemi, örgüsü ve sistemi ile bir yapıt olarak düşünülüp dikkatle ve sabırla okunur.

Bu okuma ve yeniden okumalar sonucunda öne çıkan bölümlerle beraber kusurların ve sorunların bulunduğu bölümler de ortaya çıkacaktır. Metnin aniden zayıfladığı, ritmini kaybettiği, uyumsuz hissettirdiği, fazla basit ve okunduğu dilde yazılmış izlenimi veren, erek dile oturmayan, çatışan ifadelerin bulunduğu bölümler açığa çıkar. Bu okumalar esnasında bir örneklem elde edilmiş olur. Fakat henüz bir karşılaştırmaya gidilmez, doğru yargılara ulaşabilmek adına yöntemin diğer basamaklarına geçilir. Ek olarak eleştirmen çeviri metni okurken birçok yan okuma da gerçekleştirmelidir. Eserin varsa başka çevirisi ve hakkında çıkan haberler, yazılan yazılar gibi ulaşılabilen diğer metinler de okunmalıdır. Tüm bu yan okumalar ve araştırmalar çeviri metnin alımlanmasını ortaya koyacaktır.

1.1.2. Özgün Eser Okumaları

Çeviri metnin okumalarının akabinde özgün metin okumalarına geçilir. Çeviri metin bir kenara bırakılır ancak dikkat çeken bölümler hatırlanmalıdır. Özgün metin okumalarında yazarın eserine özgü tarzını oluşturan dil ve anlatım özelliklerinin tümü, o eserin havasını ve etkisini belirleyen ilişki ağlarını oluşturan tüm özellikleri ortaya konur (Berman, 2009, s.51).

Özgün metin biçimsel, biçimsel ve tematik incelenerek eserin öne çıkan özellikleri belirlenir. Ayrıca yazarın genel üslubu ve eser hakkında yazılanlar gibi eserin alımlanmasını da ortaya koyabilecek çok sayıda paralel okuma gerçekleştirilir.

Her şeyin analiz edilebileceği kısa bir metin incelenmiyorsa karşılaştırma örneklem üzerinden yapılmalıdır. Bu bağlamda elde edilen örneklemin eserlerin kendini yoğunlaştırdığı, temsil ettiği, ifade ettiği veya sembolize ettiği yerler olan bölümler olması önemlidir (Berman, 2009, s.54). Tüm bu araştırma ve okumaların sonucunda analize geçilmeden önce çeviren özneye dönüp çevirmen araştırmalarının gerçekleştirilmesi gerekir (Berman, 2009).

1.1.3. Çevirmenin İzinde

Berman'a göre çevirmen çeviri üstüne söylemlerde ve çeviri kuramlarında kendine yeterince yer bulmuş değildir. Çevirmen silik, kendini göstermeyen, derinliği olmayan ya da anlaşılması güç olarak nitelendirilir (Berman, 2012, s. 20). Berman çeviri eleştirisinde çevirmene gidilerek çevirmen analitiğinin gerçekleştirilmesinin çok önemli bir adım olduğunu belirtir (Berman, 2009, s. 57). Çevirmene gitmek için çevirmenin diğer çevirileri, varsa diğer uğraş alanları, çeviri pratiklerine yönelik söylemleri, eserleri hakkında yazmış olduğu yazılar, incelemeler, çevirileri hakkında yazılmış olan eleştiri yazıları gibi ulaşılabilmek tüm bilgiye ulaşmaya çalışılır. Çevirmenin

tanınması çevirmenin çeviri duruşu, çeviri projesi ve çeviri ufkunun belirlenmesi hususunda elzemdir (Berman, 2009, s.58).

Her çevirmen çevirinin amacı, yöntemi ve gerekçeleri hususunda bir çeviri anlayışı ve algısına sahiptir. *Çeviri duruşu* çevirmenin çeviri metin karşısında kendini konumlandırması olarak özetlenebilir. Çevirmenin algısı salt kişisel değildir; dönemin çeviri ve edebiyat görüşü gibi tarihsel, sosyal, edebi ve ideolojik söylemden de etkilenmektedir. Çeviri duruşu belirlendikten sonra çevirmen farkında olsun olmasın çeviri duruşu çevirmeni bağlayan bir durumdur. Çeviri duruşu ifade edilmesi zordur ancak çeviri metin ile gösterilebilir temsillere dönüşmektedir (Berman, 2009, s.58). Berman'a göre her tutarlı ve başarılı çeviri teorik olarak belirtilmesi de bir çeviri projesi sonucunda gerçekleşmiştir (Berman, 2009). *Çeviri projesi* çevirmenin duruşu ve çevrilecek metnin kendine has gereklilikleri çerçevesinde oluşur. Proje çevirmenin edebi aktarımı nasıl gerçekleştireceğini, nasıl bir çeviri üslubu seçeceğini belirler. Bu sebeple Berman bir çeviri metin değerlendirilirken çeviri projesi çerçevesinde değerlendirilmesini salık verir (Berman, 2009). Çeviri projesi her zaman ifade edilmeyebilir ancak bir çevirmenin projesine dair ifade edebilecekleri aslen çeviride gerçekleşmektedir.

Çeviri duruşu ve çeviri projesi kavramları tam anlamıyla *çeviri ufkuyla* tanımlanabilir. Kısaca Berman ufuk kavramını, çevirmenin hissetme, hareket etme ve düşünme biçimlerini "belirleyen" dilsel, edebi, kültürel ve tarihsel parametreler kümesi olarak tanımlamaktadır (Berman, 2009, s.63). Çeviri ufku iki yönü olan bir kavramdır. Ufuk kavramı çevirmenin eylemini ve seçeneklerini açabilen durumları değerlendirmekle beraber çeviriyi ve olasılıklarını sınırlandıran etmenleri de göz önünde bulundurur. Bu üç kavram birbiri içine geçmiş ve birlikte var olan kavramlardır.

1.1.4. Çevirinin Analizi

Okumalar ve çevirmen araştırmaları ardından elde edilen örneklem ve verilerin analizine geçilir. Bu aşama sonucunda projenin ne derece gerçekleşmiş olduğu ve doğruluğu ölçülmüş olur. Proje ve çeviri arasında uyumsuzluk varsa, nedenleri belirlenmeye çalışılır.

Çeviri metinde her zaman birkaç şüpheli seçim, hatalar, yanlış çeviriler, eksiklikler, kalem sürçmeleri olabilir ancak bunlar her zaman projenin uyumsuzluğuyla değil çevirmenin özneliğiyle ilişkilendirilebilir (Berman,2009). Çevirideki diğer ufak farklılıklar ise çevirmenin projeyi geçici olarak ihlal etmesi sonucunda oluşmuş olabilir.

Çeviri eleştirisinin amacına ulaşabilmesi için karşılaştırma belirli bir çeviri anlayışını öncelemeden tarafsız olmalıdır (Berman, 2009). Çeviri eleştirisinin tarafsız olabilmesi için iki karşılaştırma ölçütü önermektedir. İlk ölçüt olan *yazımsal ölçüt* kapsamında eserlerin biçimsel, biçimsel ve tematik incelemesinin sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılarak çeviri metnin ayakta duran bir metin olup olmadığı ve özgün eserin yazımsal değeriyle çeviri metnin ne oranda örtüştüğü saptanmaya çalışılır. (Berman, 2009, s.74).

İkinci ölçüt olan *ahlaksal ölçüt* ise çeviri metnin özgün esere göstermiş olduğu saygı ile alakalıdır. Çevirinin doğru olmaması ve okuru aldatması durumlarıyla karşılaşılabilmektedir (Berman, 2009, s.75). Berman'a göre yapılan manipülasyonları saklamak hem metne ve yazarına hem de okuruna ihanettir (Berman, 2009, s.34). Çevirmen özgün metinden sapmalar ve yaptığı değişiklikler hususunda okuru bilgilendirmelidir.

Bu bağlamda çevirmen/lerin çevirdikleri eser hakkında çevirinin marjında ya da röportaj ve söyleşiler aracılığıyla çeviri tercihlerinden ve projelerinden bahsedip bahsetmedikleri araştırılır. Söylemleri var ise söylem ve belirtilen projenin çeviri metinle uyumu irdelenir. Bu çalışma bağlamında çevirmen/lerin mevcut çeviri normlarından ne derece etkilendikleri ve direnç gösterip gösteremedikleri ahlaksal ölçüt kapsamında tartışılacaktır.

1.2. Lawrence Venuti ve Çevirmen Görünürlüğü

Amerikalı çevirmen ve çeviribilimci Lawrence Venuti çevirmen görünürlüğü alanında çok sayıda çalışma ortaya koymuş, bu konuya en çok dikkat çekmiş kuramcılardan birisidir. Kaisa Koskinen, Venuti için “çağdaş çeviri kuramlarına bakıldığında çevirmenlerin adına konuşan ve çevirmenleri savunan Lawrence Venuti ’den daha hevesli bir sözcü bulmak zordur “ifadesini kullanır (Koskinen, 2000, s.47).

Venuti kendi çeviri tecrübelerine de dayanarak amacının çevirmenlere yönelik olan şiddetin fark edilmesi ve yerileştirici çeviri baskınlığına bir alternatif bulmak olduğunu belirtir (2008). Kuramcının tüm çabası profesyonel ya da değil tüm çevirmenlerin ve çeviri okurlarının dikkatlerini çeviri metinlerin yazılma ve okunma biçimleri ve beklentilere çekerek onları yeni yollar düşünmeye sevk etmektir (Venuti, 2008, s. viii).

Bu bağlamda hem çevirmenler hem de çeviri okurları çevirinin etnikmerkezci şiddetinin farkında olmalıdır. Venuti çevirmenleri yabancı metnin dilsel ve kültürel farklılıklarının silinmediği çevirileri üretmeye ve okurları ise bu şekilde yazılmış metinleri okumayı talep etmeye teşvik eder. Çeviri büyük ölçüde yanlış anlaşılan ve ihmal edilen bir uygulama olarak görülmeye devam etmekte ve Venuti çevirmenlerin çalışma koşullarında atılan bazı adımlar olmasına rağmen kayda değer iyileşmelerin gözlemlenememesine de dikkat çekmektedir. (2008, s. viii).

Bu durumda üzerinde durulması gereken bir konu da bir çevirinin uygulanabilirliğinin, üretildiği ve okunduğu kültürel ve sosyal koşullarla ilişkisiyle belirlenebilir olduğudur (Venuti, 2008, s.13). Özellikle İngiliz diline yapılan çevirilerde çeviriyi çevreleyen kültürel, sosyal koşullar göz ardı edilerek çeviri değerlendirmelerinde metnin akıcı olup olmadığı öne çıkmaktadır. Akıcılık normuyla çevrilmiş metinler şeffaflık yanılması yaratarak çevirmenin çeviri metin üzerindeki müdahalesini örtmektedir. Bir edebi metin çevrildiğinde yazılan eleştiri yazılarında yazara ve metnin konusuna odaklanılmakta ve çevirmene çoğunlukla değinilmemektedir. Çeviriden bahsedilen yazılarda ve okur yorumlarında ise detaylı incelemelere rastlanmaz. Bu yorumlar kolay okunan çeviri metinlerin övüldüğü, okunmayanların ise kötülendiği kısa yazılardır ve bu durum 1950lerden beri değişmemiştir (Venuti, 2008, s.2). Dolayısıyla çevirinin hedeflenen kitlesi, mevcut kitap pazarındaki ekonomik değeri, doğruluğu, edebiyatla ve mevcut normlarla ilişkisi, metnin çevirmenin kariyerindeki yeri gibi eserin ortaya çıkış serüvenini etkileyen faktörler ihmal edilmektedir (Venuti, 2008, s.2). Bu beklentinin sonucunda yapılan çevirmenlik işi görünmez olmakta ve özellikle İngilizceye yapılan çevirilerde hızlı veri paylaşımı ve küresel egemenlik sonucunda çevirmenler vazgeçilmez olsalar da çalışma koşullarında bir iyileşme gerçekleşmemekte, çevirmenlik marjinal ve maddi getirisi olmayan bir meslek olarak görülmeye devam etmektedir (Venuti, 2008, s.13). Bu durum da çevirmenleri mevcut projeler için rekabete girmek için birbirleriyle karşı karşıya getirmektedir. (Venuti, 2008).

İngilizce yazılan metinler hızlı bir şekilde uluslararası dolaşıma girebilirken, bir metnin çeviriye kapalı olan kültürlerde özellikle de çok az editörün yabancı dil bildiği Anglo-Amerikan yayınevlerinin dikkatini çekmesi zordur (Venuti, 2008). Bir metnin İngilizceye çevrilmek için seçilebilmesi için önce yayınlandığı kültürde hızlı bir şekilde ticari başarı elde etmesi gerekir. Akıcı ve kolay okunan çeviriler bu kültürlerde daha çabuk tüketildikleri için daha çok talep gördüklerinden çevirmenlerden beklenti de kolay okunan, okuru yormayan çeviriler gerçekleştirmeleridir. Dolayısıyla kolay okunurluğa ve akıcı stratejilere dirençli metinlerin İngilizceye çevrilme olasılıkları düşüktür.

Ancak bu kolay okunur metinler Venuti'nin terimiyle daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. Venuti çevirinin amacı ve doğası gereği şiddet içerdiğini ifade eder (Venuti, 2008, s.14). Yerlileştirici çeviriler kaynak metnin dilsel ve kültürel farklılıklarının, çeviri dili okuru tarafından anlaşılabilir olan bir metinle zorla değiştirilmesi olarak görülebilir. Dolayısıyla çevirinin amacı yabancı olanı, belirli kitlelere hitap eden, tanınabilir ve hatta bildik olarak alıcı kültüre taşımaktır (Venuti, 2008, s.14). Bu durumu Venuti çevirideki şiddet olarak açıklamaktadır. Çeviri sürecinin doğası gereği çeviri edimi esnasında potansiyel olarak kısmen şiddet kaçınılmazdır. Çevirinin şiddeti, çevrilen metnin üretimi ve alımlanmasında herhangi bir noktada ortaya çıkabilir ve farklı tarihsel anlarda belirli kültürel ve sosyal oluşumlara göre değişiklik gösterebilir. Çevirmenin yapması gereken çevirinin sebep olabileceği şiddetin farkında olarak bu şiddetin derecesi ve yönünü belirlemeye çalışmasıdır (Venuti, 2008).

Venuti yabancılaştırıcı çevirideki yabancı sözcüğünü, kaynak metinde bulunan ve kendi içinde değerli olan bir özün saydam bir temsili olarak değil, değeri alıcı kültürdeki mevcut duruma bağlı olan stratejik bir yapı olarak tanımlamaktadır. Venuti çevirmenlerin mevcut normlara direnç gösteren çeviri pratiklerini üretebilmeleri konusunda örnek oluşturmak adına alternatif çeviri teori ve yöntemlerini değerlendirilmeleri gerektiğini savunur. (Venuti, 2008, s.267). Bu durumda İngilizceye yapılan çevirilerde yerleşmiş ve kabul edilmiş olan yerlileştirici çeviriye daha bilinçli ve özeleştirel ve eleştirel yaklaşılması gerekmektedir. Venuti'nin muhalif dediği çevirmen bu normlara yabancılaştırıcı çeviri pratikleri ile çeviri yaparak ya da akıcı çeviriye direnç gösteren metinler çevirerek meydan okunmalıdır. Bu şekilde yabancı metnin özgünlüğünü ve farklılıkları korunmuş ve çeviri dilinin edebi normlarının yeniden şekillenmesine katkıda bulunmuş olacaktır (Venuti, 2008, s. 267).

Ayrıca çeviri eleştirisi gerçekleştirilirken alıcı kültürdeki yabancı edebiyatın mevcut kuralları göz önünde alınarak yabancı bir metnin çevrilme ve yayınlanma kararın değerlendirilip çevirmenin eserde uyguladığı doğruluk kuralları dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda çevirmenler de çeviri eserlerin alımlanması noktasında daha çok çaba sarfetmelidirler (Venuti, 2008). Çeviri eserlerin değerlendirilmesinde daha aktif bir rol alarak eleştiri yazıları yazabilir ve bu şekilde çeviri metnin okunabileceği yollar hakkında okuru bilgilendirmeye çalışabilirler. Yenilikçi çeviri uygulamaları kesin gerekçelerle önsözler ve makalelerde, dersler ve röportajlarda açıklanarak daha tanınır hale getirilebilir. Akademik kurumlar ve çeviribilim bölümleri de verdikleri eğitimlerde farklı okuma pratiklerinin geliştirilmesi ve uygulanmasıyla çevirmenlik mesleğinin görünürlüğüne katkıda bulunmalıdır. Alanın entelektüelleri diyebileceğimiz akademisyenler ve çevirmenler çeviribilim alanında yapılan güncel bilimsel çalışma ve tartışmalarda yer almalıdırlar (Venuti, 2008). Venuti'ye

göre çevirmenin görünmezliğini kabul etmek, mevcut durumu eleştirmek ve çevirmenlerin müzakere edebilecekleri bir duruma gelebileceklerini ummaktır (2008, s.277).

Sonuç olarak Venuti çevirmenleri kabuklarından çıkararak yaptıkları çevirilerin arkasında durmaya ve yerlileştirici çeviri pratiklerine direnç göstermeye davet eder. Çevirmenler çevirecekleri metinlerin ve stratejilerin seçimi, düzenleme aşamalarına dahil olmak gibi çeviri süreçlerine daha aktif olarak katılmayı talep etmelidirler (Venuti, 2008).

2. KILIÇ YARASI GİBİ'NİN İNCELENMESİ

Çalışmanın bütüncesini oluşturan eser olan Ahmet Altan'ın *Kılıç Yarısı Gibi* adlı romanı ve İngilizce çevirisi *Like a Sword Wound* Berman'ın yorumbilgisel çeviri eleştirisi basamakları ele alınarak incelenmiştir. Kuramda belirtildiği üzere önce çeviri metin daha sonra özgün metin okumaları ve bu okumalara eşlik eden yan okumalar yapılmıştır. Bu okumalar esnasında metinler biçimsel, biçimsel ve tematik olarak değerlendirilmiştir. Yan okumalar aracılığıyla da eserlerin alımlanması ortaya konmaya çalışılmıştır. Okumalar ve araştırmalar sonrasında elde edilen örneklem ve veriler çapraz karşılaştırılarak incelenmiştir. Tüm değerlendirmeler sonucunda çevirmenlerin bu çevirileri kapsamında çeviri projesi, duruşu ve ufku tanımlanmaya çalışılmıştır.

2.1. Çeviri Eserin Okunması

2.1.2. Çeviri Eserin İncelenmesi

Kılıç Yarısı Gibi Ahmet Altan'ın "Osmanlı Serisi" olarak adlandırdığı roman serisinin ilk kitabıdır. Klasik tarzda yazılmış bir roman olan eser tarihi gerçeklikleri fon olarak kullanır ve karakterlerin yaklaşık 20 yıllık bir sürede yaşadıklarını konu edinir. Romanda birçok gerçek tarihi karakter ve olay yer almış olsa da Altan romanı tarihi bir roman olarak nitelendirmez.

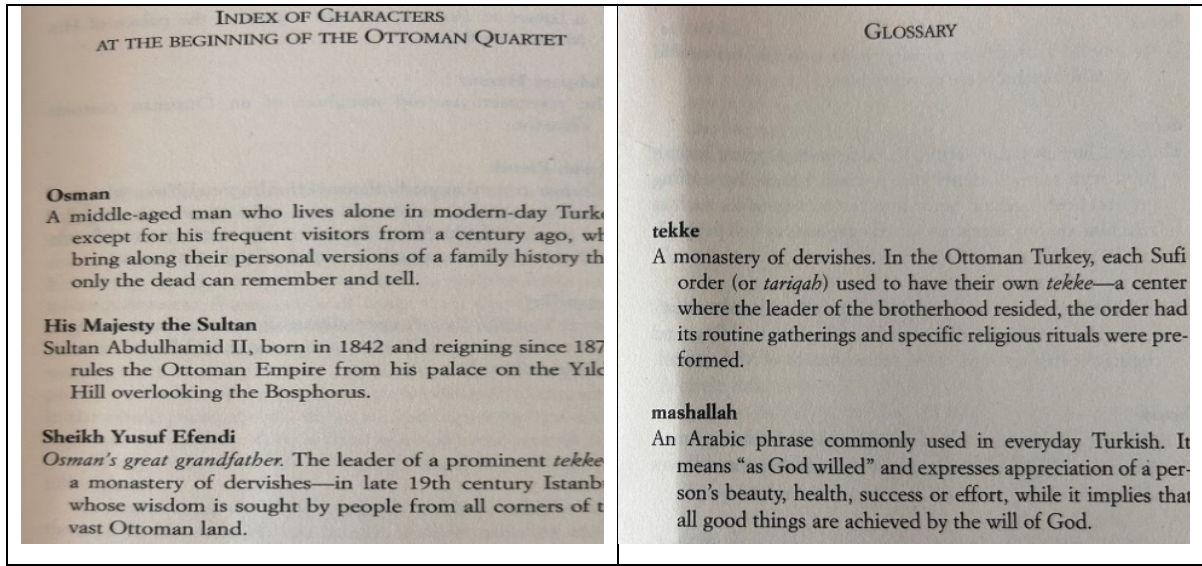
Yazar tarihe olan ilgisinin aslen İttihatçılara olan ilgisinden geldiğini belirtmektedir (Andaç, 2001'den aktaran Yakın, 2012). Roman Osmanlı padişahı Sultan II. Abdülhamit döneminin sonlarını konu alır. Padişahın ismi açıkça belirtilmez ama anlatılan dönemden anlaşılmalıdır. İttihat ve Terakki Cemiyetinin yapılanma süreci ve II. Meşrutiyet eserde arka planda yer alan tarihi olaylardır. Cemiyetin önemli isimlerinden İsmail Canbolat, Talat Paşa, Enver Paşa ve Mustafa Kemal Atatürk gibi gerçek karakterlere de yer verilmiştir. Dolayısıyla eserde tarihi olaylar ve karakterler; kurgusal olay ve karakterler birlikte yer almaktadır.

Çeviri metin ilk olarak biçimsel olarak incelenmiştir. Eserin tek İngilizce çevirisi olan *Like a Sword Wound* 2018 yılında Europa Editions tarafından yayımlanmıştır. İnceleme için eserin basılı hali kullanılmıştır. Roman 345 sayfa ve 27 bölümdür. Çeviri metnin en başında romanın karakterlerinin tanıtıldığı iki sayfalık bir indeks bölümü, en sonunda ise dört sayfalık sözlük ve bir sayfalık yazar bilgisi bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta eserin aldığı övgülere yer verilmiştir.

Çeviri metnin biçimsel incelenmesi sonucunda metnin yalın ve kolay okunabilen bir üslupla yazıldığı söylenebilir. Romanda iç konuşmalar, özetlemeler ve diyaloglarla beraber uzun mekân ve olay tasvirleri göze çarpmaktadır. Özellikle edebiyat ve müzik alanında metinlerarası göndermeler yer almaktadır (Baudelaire, Hugo, Beethoven, Schubert vb.).

Zaman kurgusu açısından roman kronolojik zaman sıralamasını takip etmemektedir. Romanın ana karakteri hayatta değildir, ölümler olarak bahsedilen bu karakterler başlarından geçenleri tek yaşayan kahraman olan Osman'a, onu evinde ziyaret ederek anlatırlar.

Şekil 1. İndeks ve Sözlük Sayfalarından Örnek (Altan, 2018, s. 9, 340,341)

Kahramanların başlarından geçenler Osman aracılığıyla öğrenildiği için olaylar geri dönüş tekniği ile anlatılmakta ve zaman zaman ileri kırılmalara da yer verilmektedir. Gerçek zaman açıkça belirtilmese de meydana gelen olaylardan anlaşılmaktadır. Roman Ermeni komitacıların Osmanlı bankasını bastığı gün (26 Ağustos 1986) başlamakta ve II. Meşrutiyetin ilanı ile (23 Temmuz 1908) sona ermektedir. Kısaca bahsedilen Ermeni- Müslüman çatışmasının olduğu gün ana karakterlerden Şeyh Efendi ve Mehpare Hanım'ın düğün günüdür. Ölülerin Osman'ı ne zaman ziyaret ettikleri ise belirtilmemiştir ancak romanın yazıldığı tarih ile paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Bu bağlamda iki zaman birbirine dahil olmaktadır. Romanın anlatıcısı ve kurgunun birleştiricisi ise Osman'a anlatılan her şeyi gören ve bilen tanrısal bir üst anlatıcıdır. Üst anlatıcı Osman'ın başından geçenlere de değinmekte hatta zaman zaman fikrini de beyan etmektedir.

Biçimsel ve biçimsel incelemeye ek olarak *Like a Sword Wound* içerdiği tema ve izlekler ve tekrar eden anahtar kelimeler açısından da değerlendirilmiştir. Çok kapsamlı bir roman olan çeviri eser aşk, din, cinsellik, kıskançlık, dostluk, iktidar ve baskı gibi birçok evrensel temaya yer vermektedir. Dolayısıyla, geniş bir okur kitlesine hitap edebilir. Hem kurgusu hem de karakterleri dikkat çekicidir ve gizem, etnik kimlik, çatışma ve gerilim öğeleri içeriyor olması da eserin ilgi çeken özelliklerindedir. Başlangıç hikayesi ve bitiş hikayesi arasındaki bağlantı, kurgu açısından tutarlı ve güçlü bir şekilde oluşturulmuştur.

Bir sonraki basamak olarak çeviri metnin ilk okumalarının ardından metin tekrar okunur. Bu okuma/lar bir çeviri eser okunduğunun bilinciyle yani bakış açısı değiştirilerek yapılır. Öncelikle eserin çevirmenleri olan Brendan Freely ve Yelda Türedi bu çevirilerinde çevirmen notu ve dipnot kullanmamış ve önsöz/sonsöz yazmamışlardır. İsimleri romanın iç tanıtım kapağına yazılmış, en son sayfada ise kısa özgeçmişleri bulunmaktadır. En çok göze çarpan şey ise biçimsel incelemede bahsedilen indeks ve sözlük bölümleridir. İndeks bölümünden de görülebileceği gibi karakter isimleri, unvan ve takma isimler (Hasan Efendi, Ragıp Bey, Mehpare Hanım vb.) Türkçesi korunarak yer almıştır. Yabancı okur için yadırgatıcı olabilecek bu isim ve unvanlar aynı zamanda ana karakter sayısının da çok olması sebebiyle indekste yer almıştır. Bu şekilde okurun karakterler arasındaki ilişkiyi daha rahat kurup rahat bir okuma deneyimi yaşaması hedeflenmiş olabilir. İndeks bölümüne

ek olarak kitabın sonunda metin içerisinde çevrilmeden özgün hali korunarak ve italik yazılan “zikir, tekke, hoşaf” gibi kelimelerin metinde geçtiği sırayla açıklandığı bir sözlük bölümü bulunmaktadır.

Örnek 1

Like a Sword Wound

When Hasan Efendi arrived at the *tekke* after dinner, the dervishes who lived there had retired to their rooms; Sheikh Efendi was sitting alone on a red lambskin in the *zikir* room fingering his prayer beads. (s.73,74)

Çeviri metin okumalarında ilgi uyandıran bir diğer nokta ise bazı deyim ve ifadelerin birebir çevrilerek romanda yer almış olmasıdır. Bu ifadelerin İngilizce eşdeğerleri tercih edilmemiştir. Örneğin “su gibi git, su gibi gel” deyimini “go like water, return like water” şeklinde aktarılmıştır. Bu ifade “May your journey be free from stress and bring you home safely” gibi karşı dilde karşılığı olan bir ifade ile de karşılanabilirdi. Aşağıda birebir çevrilen deyimler örneklenmiştir.

Örnek 2

Like a Sword Wound

“May Allah grant them happiness, may their two heads grow old together on the same pillow.” (s.27)

Allah be with you (s.162)

Go like water, return like water (s.243)

Kill the snake while it is still small (s.280)

Özgün metne ait kültürel ve yerel ifadeler korunmuş olmasına karşın metnin dili ve üslubunun okuru yordduğu ve duraklattığı ifade edilemez. Çeviri metin okuru kültürel öğeler içeren bölümlerde duraksamalar yaşayabilir, indeks ve sözlük bölümlerine danışmak durumunda kalabilir ancak çeviri metin okuma zevkine ket vuracak ağır ve karmaşık bir dil içermemektedir. Öne çıkan bir diğer husus ise virgül/noktalı virgülle ayrılmış, art arda sıralanmış cümlelerden oluşan uzun cümleler ve paragrafların yer almasıdır. Bu cümleler aslen kolay okunabilirlik adına bağlaçlarla bağlanıp ya da noktayla ayrılabilir. Ancak çevirmenler böyle bir tercih göstermemişlerdir. Bu sebeple bu cümleler yazarın üslubunun korunmaya çalışıldığı izlenimini uyandırarak metnin çeviri metin olduğunu hissettirdiği bölümlerdir.

Çeviri metin okumalarını özetlemek gerekirse bu bölümde çeviri eser biçimsel, biçimsel ve tematik olarak incelenmiştir. Çeviri metnin konusu, karakterleri, olay örgüsü, dili, biçemi ve izlekleri ile erek kültüre ve erek dilin normlarına uyan bir eser olduğu ve bu kültürde yer alabilecek bir eser olduğu kanısına varılmıştır. Çevirmenler birçok yerel, kültürel ve metnin yazıldığı döneme ait öğeyi korumaya gayret etmiş ve yazarın üslubu korunmaya çalışılmıştır.

2.1.3. Çeviri Eserin Alınlanması

Çeviri metin okumalarına çeviri eser hakkında yan okumalar eşlik eder ve bu okumalar sonucunda çevirinin alınması da ortaya konmuş olur. Çeviri metinle ilgili kapsamlı bir araştırma yapılarak çeviri hakkında söylenen ve yazılanlara ulaşılmaya çalışılır. Bu sebeple *Like a Sword Wound* hakkında çıkan eleştiri yazıları, gazete ve dergi haberleri ve okur yorumları araştırılmıştır.

Öncelikle çevirmenlerin isimlerinin çeviri metin üzerinde yer alıp almadığına bakılmıştır. Çeviri metnin iç kapağında çevirmenlerin isimleri “Translated from the Turkish by Brendan Freely and Yelda Türedi” ifadesiyle yer almıştır. Romanın son sayfasında ise yazarın kısa özgeçmişinin altında çevirmenler hakkında kısa bir bilgilendirme metni bulunmaktadır. Romanın İngilizceye çevrilmesinin Türk basınında ne kadar yer aldığı araştırıldığında çok fazla veriye ulaşılamamıştır. Çeviriden bahsedilen haberlerde ise çevirmenlerin adlarına yer verilmemiştir (Bkz. K24,2017). Çeviri metnin yayımlanmasının yabancı basında yankıları araştırıldığında ise öncelikle kitabı basan Europa Editions yayınevinin web sitesinde kitabın Osmanlı devletinin çöküşü ve Atatürk’ün yükselişinin anlatıldığı Osmanlı Dörtlüsünün ilk kitabı olduğuna odaklanan dikkat çekici bir tanıtım yazısı yazılmıştır. Bu yazıda Ahmet Altan’ın özgeçmişine yer verilirken çevirmenlerden sadece ismen bahsedilmiştir¹. Ek olarak birçok gazete ve dergi eserin İngilizceye çevrilmiş olmasına çevirmenlerden ismen bahsedilmiş olsa da yer vermiştir (Gordon, 2018; Popescu, 2018; Heavenali,2019). Tanıtım yazılarının birçoğunda (çevirinin basıldığı dönemde) yazarın hapisanede olduğuna ve yazarın bu tarihi romanının günümüzle ve hatta yazarın yaşam öyküsüyle paralellik gösterdiğine değinilmiştir.

Amazon² ve Goodreads³ adlı okur yorumlarını yer aldığı web sitelerinde okurlar genel olarak kitabın konusundan ve karakterlerinden övgüyle bahsetmişlerdir. Yorumlar eserin tarihi olaylar ve karakterlerle, hayali olaylar ve karakteri birlikte işliyor olması üzerine yoğunlaşmakta ve çok sürükleyici bir roman olduğunu belirtmektedir. Çevirmenlere ya da metnin çevirisine değinen yorum ise az sayıdadır. Fakat birçok okurun serinin diğer çevirilerini de okumak istediklerini belirtmiş olmaları çevirinin başarılı bulunduğunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Dolayısıyla tüm bu araştırmalar sonucunda Ahmet Altan’ın Osmanlı Dörtlüsü serisinin ilk romanı olan *Kılıç Yarası Gibi*’nin İngilizce çevirisinin alımlanmasının olumlu olduğu görülmektedir. İngilizce metin iyi bir satış grafiği yakalamış, yabancı basın eserin İngilizceye çevrilmiş olmasına önemli bir yer vermiştir. Okurlar eser hakkında oldukça uzun ve detaylı yorumlarda bulunmuşlardır. Bu da çeviri eserin değer gördüğünün bir göstergesi olarak görülebilir. Çevirmenler Brendan Freely ve Yelda Türedi’ den çoğunlukla ismen bahsedilmiş olsa da çevirinin çevirmenlerin tanınırlığına kısmen, yazarın tanınırlığına ise önemli bir katkıda bulunmuş olduğu ifade edilebilir. Eser erek kültürde kabul görmüş ayakta duran bir eserdir.

2.2. Özgün Eserin Okunması

Çeviri metin okumalarının akabinde çeviri metin bir kenara bırakılarak aynı basamaklar takip edilerek özgün metin okumalarına geçilir. Özgün metin okumaları gerçekleştirilirken çeviri metin okumalarında dikkat çeken bölümlere dikkat edilir. Çeviri metin okumalarına paralel olarak özgün metin de biçimsel, biçimsel ve tematik olarak incelenir. Yazarın üslubunu oluşturan özellikleriyle eserin tekrar eden, anahtar kelimeleri belirlenir.

2.2.1. Özgün Eserin İncelenmesi

Kılıç Yarası Gibi 1998 yılında kaleme alınmış klasik tarzda yazılmış bir romandır. Altan 2002 yılında gerçekleştirmiş olduğu bir röportajında *Kılıç Yarası Gibi* romanını yazarken

¹ <https://www.europaeditions.com/book/9781609454746/like-a-sword-wound>

² <https://www.amazon.com/Like-Sword-Wound-Ottoman-Quartet/dp/160945474X#customerReviews>

³ <https://www.goodreads.com/book/show/42995307>

postmodernizmden uzaklaşarak klasik romana yöneldiğini, neo-klasik bir tarz benimsediğini belirtmiş ve dünya edebiyatının da bu eğilimi göstereceği öngörüsünde bulunmuştur (Gündem, 2002, s. 184). Bu çalışmada eserin Everest yayınları 2013 yılı 1.baskısı kullanılmıştır. Eser 345 sayfadan ve 27 bölümden oluşmaktadır. Romanın biçimsel özellikleri çeviri eser incelemesi bölümünde aktarılan ile aynıdır.

Biçimsel olarak ise roman Altan'ın genel üslubu ile uyumlu bir şekilde, akıcı bir dille yazılmış, sürükleyici bir eserdir. Eseri yazarın diğer romanlarından ayıran özelliği günümüz Türkçesiyle yazılmış olmasına rağmen Osmanlı İmparatorluğunun bir döneminde yaşananlar anlatıldığı için Osmanlıca, Arapça ve Farsça kelimeler de içeriyor olmasıdır. Yazar bu üslubu Osmanlı Dörtlüsü serisi romanlarının hepsinde korumuştur. Özgün metnin dili dönemin dilini hissettirmektedir ancak ağır değildir; açık ve anlaşılır olduğu ifade edilebilir. Cümle kurgusu değerlendirildiğinde yazarın kurallı cümlelerin yanı sıra devrik ve yüklemsiz cümleler de kullandığı, karışık ve uzun cümlelere yer verdiği görülmektedir. Ayrıca birçok sıfatın kullanıldığı uzun tasvirlerle roman boyunca rastlanmaktadır. Eser, olayları tarihe merak uyandırıcı bir dille işlemiş ve psikolojik tahliller, zihinde canlanan mekân tasvirleri ve cinsel sahneler yer vermiştir. Eserde yer alan olaylar geri dönüş tekniği ile anlatılmıştır. Yazar, benzetme ve önceden ima etme tekniklerinin yanı sıra karakterler arasında geçen diyaloglara da sıkça yer vermiştir. Karakterlerin açıkça dile getiremedikleri ise iç çözümlenmelerle aktarılmıştır. Romanın kahramanları buldukları statüye uygun bir üslupla konuşmaktadır. Ek olarak eserde metinlerarası göndermelere de yer verilmiştir. Örneğin Paris'te yetişmiş olan Hikmet Bey Voltaire, Diderot gibi yazarlardan ve Mozart ve Chopin gibi müzisyenlerden sıkça bahsetmektedir.

Eserin içerdiği temalar incelendiğinde hem anlattığı dönemi yansıtan hem de evrensel olan birçok temaya yer verdiği görülmektedir. En çok öne çıkan izleklerden biri aşk izleğidir. Aşk izleği çoğunlukla cinsellik izleğiyle birlikte yer almaktadır. Cinsellik özellikle neredeyse tüm olayların bir şekilde içerisinde ya da odağında bulunan Mehpare Hanım üzerinde yoğunlaşmakta ve detaylı bir şekilde aktarılmaktadır. Mehpare Hanım'ın katkıda bulunduğu bir diğer tema ise rekabet ve aldatma temalarıdır. Mehpare Hanım ikinci eşi Hikmet Beyin annesi Mihrişah Sultan ile güzellikleri hususunda bir rekabet içerisindeydi. Romanda ağırlığı olan bir diğer izlek ise din izleğidir. Bu tema Şeyh Efendi üzerinden işlenmektedir ve Şeyh dini çoğunlukla romanlarda tasvir edildiği gibi kurallar, yasaklar, günahlar, cezalar ve korkutma üzerinden değil bağışlama, kabullenme, tevazu gibi birleştirici yönleriyle anlatır. Eserde öne çıkan diğer temalar ise, arkadaşlık, istibdat, baskı, korku ve değişim temalarıdır. Özellikle Şeyh Efendi ve Ragıp Beyin dostluğu öne çıkar. İmparatorlukta hâkim olan baskı ve korku da etkili bir şekilde işlenmiştir.

Özgün metin okumaları gerçekleştirilirken tekrarlanan motifler ve anahtar kelimeler de belirlenmeye çalışılmıştır. Örneğin "tekke" ve "zikir" kelimeleri romanın başlarında öne çıkan, sıkça tekrarlanan ve anlamca önemli kelimelerdir. "Tekke" kelimesi 119 defa, "zikir" kelimesi 12, zikir ayinine gönderme yapan "ayın" kelimesi ise 27 farklı yerde kullanılmıştır. "Günah, aşk, sevgi, ölümler" gibi kelimeler de öne çıkan anahtar kelimelere örnek teşkil etmektedir.

2.2.2. Özgün Eserin Alınlanması

Yöntemin bir basamağı olarak yazarın diğer eserleri ve genel üslubuna yönelik yan okumalar da gerçekleştirilmelidir. Bu esnada özgün eser hakkında yazılmış eleştiri yazıları, tanıtım bültenleri ve okur yorumları değerlendirilmiştir.

Tam adıyla yazar Ahmet Hüsrev Altan seksenli yılların başlarından itibaren Türk edebiyatında önemli eserler vermiş; adından sıkça söz ettiren bir yazar, gazeteci ve televizyoncudur. Yazarın ilk romanı 1982 yılında yayımlanan *Dört Mevsim Sonbahar*'dır. En son 2023 yılında *Zarlar* isimli romanı önce Fransa'da daha sonra ülkemizde yayımlanmıştır (Altan, 2023). *Kılıç Yarası Gibi* ise 1998 yılında yazılmış ve yazarın romanın devamını yazması ile Osmanlı Dörtlüsü serisinin ilk romanı olmuştur. Serinin ilk üç kitabı (*Kılıç Yarası Gibi*, *İsyan Günlerinde Aşk* ve *Ölmek Kolaydır Sevmekten*) birçok dile çevrilerek yabancı okurların da takdirini toplamıştır. Altan serinin son romanını henüz tamamlamamıştır. Yazar 40 yılı aşkın yazarlık serüveni boyunca 12 roman, birçok deneme yazısı ve yüzlerce köşe yazısı yazmıştır. Kariyerinde önemli bir yeri olan gazeteciliği ise yazı yazmaktan aldığı keyfi ve kendisini en iyi tanımlayan özelliğin yazı yazmak olduğunu belirterek roman yazmak, romanları aracılığıyla insanları anlatma arzusu sebebiyle bırakmıştır (Gündem, 2002).

Yazarın romanları değerlendirildiğinde işlediği ortak konular olduğu gözlemlenmektedir. İnsanı anlatmayı odak noktasına alan yazar kadın, aşk, cinsellik, tarih, özgürlük ve din gibi evrensel konulara birçok eserinde değinmektedir. Hatta kadınların eserlerinde baş ya da kilit karakterler olarak olayların merkezinde konumlandıkları görülmektedir (Gündem, 2002). Yazarın kadın temasıyla birlikte romanlarında yer vermeyi sevdiği diğer izlekler aşk ve cinselliktir. Ahmet Altan kadın karakterlerini âşık olan, âşık olunan, aşkı için savaşıyor güçlü kadınlar olarak kurgular ve cinselliği açıkça yazmaktan çekinmez (Gündem, 2002, s.192).

Yazarın söyleşilerinde belirttiği üzere bir şeyh bir de paşa dedesi bulunmaktadır. Yazar bu karakterlere romanlarında yer verir; askerlik ve din ile ilgili unsurlardan yararlanır. Örneğin Osmanlı Dörtlüsünü oluşturan eserlerde önemli karakterlerden biri olan Şeyh Efendi yazarın din ve din adamı görüşünün bir yansımasıdır. Yazarın eserlerinde resmettiği din adamı dinin birleştiricilik, hoşgörü, alçak gönüllülük gibi iyi yanlarını vurgulayan yardımsever bir din adamıdır (Yığıtoğlu, 2015). Bu seride ayrıca birçok tarihi gerçek ile kurgu askeri karakter ve olaylar yer almaktadır.

Yazarın eserlerinde kullandığı üslup incelendiğinde ise sade, açık ve sürükleyici bir dil kullandığı ifade edilebilir. Eserlerinde günümüz Türkçesi tercih eden yazar Osmanlı Dörtlüsünü oluşturan romanlarında ise olaylar Osmanlı İmparatorluğunda geçtiği için Osmanlıca, Arapça ve Farsça kelimeler de kullanmıştır. Dolayısıyla bu serinin romanları kelime açısından zengindir. Fakat bu romanları da okuru yormadan, keyifle okunabilmektedir.

1998 yılında Can Yayınları tarafından yayımlanan *Kılıç Yarası Gibi* 51 baskı yapmış 1999 yılında 53. Yunus Nadi ödülleri en iyi roman ödülünü almıştır⁴. Eser 2006 yılında Alkım kitabevine, 2013 yılı itibariyle ise Everest yayınevine geçmiştir. Eser hala çok satılan ve okunan romanlar arasındadır. Roman ayrıca başka birçok çalışma ve teze de konu olmuştur (Demiryürek, 2014;

⁴<https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/ask-kilic-yarasi-gibi-5245718>,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Nadi_%C3%96d%C3%BClleri

Yiğitoğlu, 2015, 2016; Özel, 2015). Roman Almanca, İtalyanca ve Fransızca'ya da çevrilmiş ve olumlu dönütler almıştır. Fransız gazete Le Monde eserden bahsederken “Fransız okuyucuları sonunda Ahmet Altan’ı keşfetti” ifadesine yer vermiştir⁵. Roman Almancaya çevrildikten sonra Köln’de düzenlenen okuma etkinliğinde Ahmet Altan büyük ilgi görmüştür ve Deutsche Welle (DW) Radyosu Türkçe Bölümü’nün 40’inci kuruluş yılı etkinliklerinde Altan, kitabını bizzat kendisi Türkçe okurken, kitabın Almanca çevirisi, tanınmış radyo spikerlerinden tiyatro sanatçısı Volker Risch tarafından okunmuştur (Gündem Haberleri, 2002). Okur yorumlarının paylaşıldığı platformlar incelendiğinde ise *Kılıç Yarası Gibi* hakkında birçok okur yorumu ve değerlendirme yazısı olduğu görülmüştür⁶. Yorumlar eserin sürükleyici olduğuna ve dönemi yansıtmada ve tespitlerindeki başarısına odaklanmıştır. Okurlar eseri çok kısa sürede adeta bir solukta okuduklarını belirtmişlerdir.

2.3. Çevirmenlerin Araştırılması

Çevirmenin izini sürmek Berman’ın çeviri eleştirisi modelinin en önemli basamaklarından biridir. Çevirmen araştırmaları sonucunda çevirmen (ler)in duruşu, projesi ve ufku hakkında ipuçları ortaya konmuş olacaktır.

Like a Sword Wound’un çevirmenlerinden biri olan Yelda Türedi 1970 yılında Mersin ilinde doğmuştur. Türedi aslen Boğaziçi Üniversitesi Kimya Mühendisliği mezunudur. Kitap çevirileri ve bilimsel makale çevirileri de yapmış olduğu görülmektedir⁷. Değerli çevirmen Yelda Türedi 18 Ekim 2019 tarihinde vefat etmiştir⁸.

Çevirmenin tek başına çevirdiği eserlere bakıldığında İngilizceden Türkçeye çeviri yaptığı görülmektedir. John Freely, Dolores Freely, Zbigniew Brzezinski gibi birçok yazarın eserlerini ve farklı türde birçok eseri Türkçeye çevirmiştir. Einstein, Hawking ve Darwin gibi bilim insanlarının hayatlarının anlatıldığı biyografik çevirilerinin yanı sıra Sophie Kinsella’nın *Sır Tutabilir misiniz?* romanı gibi roman türünde çevirileri de bulunmaktadır. Türedi, Türkçeden İngilizceye yaptığı çevirilerde Brendan Freely ile ortak çalışmıştır. Ortak çevirilerinden en çok öne çıkanlar Osmanlı Dörtlüsü serisinin ilk iki romanı olan *Kılıç Yarası Gibi* ve *İsyan Günlerinde Aşk* romanlarıdır. Birçok çevirisi olmasına rağmen Türedi hakkında detaylı bilgiye ulaşamamıştır.

Eserin diğer çevirmeni olan Brendan Freely 1959 yılında New Jersey’de doğmuştur. Çevirmen çocukluk ve ilk gençlik yıllarını İstanbul’da geçirmiştir. Freely erişilen bilgilere göre İstanbul’da yaşamakta ve çeviri yapmaya devam etmektedir.

Çevirmenin Boğaziçi Üniversitesinde uzun yıllar Fizik profesörlüğü yapmış ve Osmanlı tarihini anlatan birçok kitabı bulunan babası John Freely’yle beraber kaleme aldığı bir telif kitabı bulunmaktadır⁹. *Galata, Pera, Beyoğlu: Bir Biyografi* (2014) isimindeki eser bölgenin tarihi gelişimini ve sosyal değişimini ortaya koyan bir gezi kitabıdır. Özgün metni İngilizce olan kitap Yelda Türedi tarafından Türkçeye çevrilmiştir ve hem yabancı hem de Türk okurun takdirini kazanmıştır.

⁵ <https://arsiv.sabah.com.tr/2000/10/24/g07.html>

⁶ <https://ceylancaguncelhersey.wordpress.com/2019/10/09/ahmet-altan-kilic-yarasi-gibi/>

⁷ Michael White & John Gribbin, (2007), Darwin: Bilim Dünyasından Bir Hayat

⁸ <https://www.yapikrediyayinlari.com.tr/yazarlar/yelda-turedi>

⁹ <https://haberler.bogazici.edu.tr/tr/haber/istanbul-degerli-bir-hafizasini-bogazici-john-freelyyi-kaybetti>

Brendan Freely 2005 yılında başlatılan Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülen TEDA projesi kapsamında ilk çeviri yapan çevirmenlerdendir. TEDA projesi kapsamında İngilizceye çevrilen ilk 10 roman içerisinde bulunan Perihan Mağden'in *İki Genç Kız* (2005) adlı romanı ve Elif Şafak'ın *Mahrem* (2006) adlı romanının çevirisi Brendan Freely'e aittir¹⁰.

Freely çoğunlukla Türkçeden İngilizceye çeviri yapan bir çevirmendir. Kendisinin altı roman, iki otobiyografi çevirisi, Yelda Türedi'yle birlikte yaptığı beş ortak çevirisi ve Alexander Dawe'la birlikte gerçekleştirdiği bir ortak çevirisi bulunmaktadır.

Yapmış olduğu çeviriler incelendiğinde birkaçında çevirmenin kısa bir özgeçmişine yer verildiği (*The Gaze, Serenade for Nadia* vb.) görülmektedir. Çevirmenin çevirilerinde önsöz, sonsöz yazdığına ya da çevirmen notu kullandığına rastlanmamıştır. Çevirdiği kitaplar hakkında yazılmış eleştiri yazıları bulunmaktadır ve bu yazılarda çoğunlukla çevirmenden sadece ismen bahsedilmiş ya da hakkında tek kelimelik yorumlarda bulunulmuştur.

Brendan Freely'nin en bilinen çeviri çalışması, Zülfü Livaneli'nin *Serenad* romanının İngilizce çevirisidir (*Serenade for Nadia*, 2020). Rollman'a göre eser oldukça dikkat çekicidir (2020). Çevirmen Zülfü Livaneli'nin *Serenad* romanının ardından yazarın üç önemli eserini daha İngilizceye çevirmiştir. Freely 2021 yılında *Huzursuzluk (Disquiet)* romanını, 2023 yılında ise *Balıkçı ve Oğlu (The Fisherman and His Son)* ve 2024 yılında *Kaplanın Sirtında (On the Back of the Tiger)* adlı romanlarını çevirmiştir.

Freely'nin *Disquiet* çevirisinin de çevirmenin çeviri kariyerinde önemli bir yeri olduğu ifade edilebilir. Okurlar ve eleştirmenler tarafından büyük beğeni toplayan eser *World Literature Today* dergisi tarafından 2021'nin öne çıkan çevirilerinden seçilmiş (Johnson, 2021) ve *Popmatters* dergisi tarafından ise yılın en iyi kitabı seçilmiştir (Rollman, 2021).

Ahmet Altan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nun çalkantılı dönemlerini resmettiği Osmanlı Dörtlüsünün¹¹ ilk iki eseri *Kılıç Yarası Gibi* ve *İsyan Günlerinde Aşk (Like a Sword Wound ve Love in the Days of Rebellion)*, Yelda Türedi ve Brendan Freely'nin çevirisiyle İngiliz dili okurunun beğenisine sunulmuştur. Serinin üçüncü ve son kitabı olan *Ölmek Kolaydır Sevmekten*, Yelda Türedi'nin vefatından sonra Brendan Freely tarafından tek başına İngilizceye aktarılmış ve *Dying is Easier than Loving* adıyla 2023 Şubat ayında yayımlanmıştır. Europa Editions'ın web sayfasındaki tanıtım bülteninde eser ve yazarın olumlu yönleri vurgulanmış olsa da çevirinin gerçekleştirilmesinde büyük emeği geçen çevirmen hakkında herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir¹². Eserlerin okur yorumları incelendiğinde romanın geçtiği dönem, kurgusu ve gerçekçi karakterlerine odaklanılan yorumların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Serinin dördüncü kitabını sabırsızlıkla beklediklerini ifade eden okurlar, üçüncü kitaptaki yazım hatalarının kitabı olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir¹³.

Yapılan kapsamlı araştırmalar sonucunda çevirmenlerin yazmış olduğu tez, makale ve eleştiri yazısına rastlanmamıştır. Çevirmenlerin çevirileri hakkında yapılmış çalışma da bulunmamaktadır. Eserleri hakkında yapmış oldukları söyleşi olup olmadığı araştırıldığında *Kılıç Yarası Gibi* ve *İsyan*

¹⁰ <https://teda.ktb.gov.tr/Eklenti/118374,0000-1000sonpdf.pdf?0>

¹¹ <https://t24.com.tr/k24/yazi/ahmet-altan-osmanli-kuartetiyle-dunya-sahnesinde,1186>

¹² <https://www.europaeditions.com/book/9781609458300/dying-is-easier-than-loving>

¹³ <https://www.amazon.com/Dying-Easier-Loving-Ottoman-Quartet/dp/160945829X>
<https://www.goodreads.com/book/show/25357285-lmek-kolayd-r-sevmekten>

Günlerinde Aşk çevirilerine yönelik bir röportaj verdikleri görülmüştür. Garrett Phelps'in *Asymptote Journal* için yaptığı röportajda, çevirmenler kitabın nasıl seçildiği ve çeviri sürecinde karşılaştıkları zorluklar gibi sorulara ortak bir açıklama getirmişlerdir (2018). Röportaj, çevirmenlerin çeviri sürecinde hangi yöntemleri kullandıklarını ve neden bu yöntemleri tercih ettiklerini ortaya koyarak, çeviri çalışmalarına dair önemli bilgiler sunmaktadır.

2.4. Çevirinin Analizi

Çeviri metin ve özgün metin okumaları ve çevirmen araştırmaları sonrasında elde edilen örneklem ve verilerin karşılaştırılmasına geçilir. Karşılaştırma aşamasında araştırmacının önyargılarından sıyrılmış objektif bir karşılaştırma yapması gerekmektedir. Çeviri metnin, özgün metinle yazınsal olarak yakın ilişki içinde olan, tutarlı, anlaşılır ve yaratıcı bir metin olup olmadığı araştırılır. Bu bağlamda çeviri metinle özgün metin biçimsel, biçimsel ve tematik olarak karşılaştırmaya tabi tutulmaktadır.

2.4.1. Biçimsel ve Biçimsel Karşılaştırma

Çeviri metin okumalarında belirtildiği gibi metnin başında, okurun karakterleri tanınması için kısa bir karakter tanıtımı bölümü yer almaktadır. Metnin sonunda ise, özgün metnin dilinin kültürel zenginliğini yansıtan ve çevirisi yapılmadan kullanılan kelimelerin anlamlarının açıklandığı bir sözlük bölümü eklenmiştir. Çeviri esnasında, 'tekke', 'börek', 'dolma' gibi kültürel öğelerin yerel ve özgün karakterini korumak adına çevirmenler, bu terimleri olduğu gibi kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu terimler, metin içinde italik olarak belirtilerek okurun dikkati çekilmiş ve metnin sonunda alfabetik sırayla anlamları açıklanmıştır. Bu farklılıkların haricinde biçimsel olarak çeviri metin ve özgün metin örtüşmekte ve uyum içerisindedir.

Örnek 3

<i>Like a Sword Wound</i>	<i>Kılıç Yarası Gibi</i>
Then fried wedding meat, <i>böreks</i> , <i>dolma</i> , rice, <i>zerde</i> , and <i>hoşaf</i> were served. (s.16)	Sonra kızarmış düğün eti, börekler, dolmalar, pilav, zerde ve hoşaf gelmişti. (s.6)

Karşılaştırma aşamasında, her iki metnin de anlatı örgüsü, yani hikâyenin akışı ve olayların birbirine nasıl bağlandığı, dikkatlice incelenmiştir. Özgün metnin öyküleme zamanı Sultan Abdülhamit döneminin yaklaşık 20 yıllık bir süresini kapsamaktadır. Çeviri metnin öyküleme zamanı özgün metin ile aynı şekilde yansıtılmıştır. Ek olarak özgün metne hâkim olan her şeyi gören bilen üst anlatıcı çeviri metinde de korunmuştur. İki metnin karşılaştırmalı analizinde, özgün metinde kullanılan diyalog, geri dönüş, metinlerarası gönderme, önceden ima etme ve benzetme gibi yazınsal tekniklerin çeviri metinde de başarıyla korunduğu görülmüştür. İçeriksel olarak metinler karşılaştırıldıklarında bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Çeviri metin özgün metnin anlatisini eksik ya da fazla olmadan çeviri okuruna aktarmıştır. Aşağıdaki örnekte romanın son cümleleri verilmiştir.

Örnek 4

<i>Like a Sword Wound</i>	<i>Kılıç Yarası Gibi</i>
Amidst all this hubbub, Osman heard only the sound of a revolver fired in a study in Salonika.	Osman ise bütün bu gürültünün ortasında, yalnızca, Selanik'te bir çalışma odasında patlayan bir revolverin sesini duyuyordu.

The sound of a single gunshot. (s.340)	Tek bir revolverin sesini. (s.345)
--	------------------------------------

Birçok kültürel öge çeviri metinde İngilizceye çevrilmeden italik yazılarak, özgün haliyle çeviri okuruna aktarılmıştır. Buna ek olarak birçok deyim ve atasözünün de erek kültürdeki yakın anlamlı eşdeğer bir ifadeyle karşılanmayıp birebir çevrilerek kullanıldığı örneklenebilmektedir (Bkz. Örnek 2). Bu durumda çevirmenlerin daha çok yabancılaştırıcı çeviri stratejilerine ağırlık verdikleri söylenebilir. Yazar, hikâyeyi günümüz Türkçesiyle yazmasına rağmen, o dönemin dilini yansıtmak için eski Türkçe kelimeler, Osmanlıca, Farsça ve Arapça kökenli sözcükler de kullanmıştır. Çeviri metinde de bu yaklaşımın korunmaya çalışıldığı söylenebilir; çeviri metin her ne kadar yabancı kelimeler ve ifadeler içerse de günümüzde kullanılan İngilizceyle kaleme alınmıştır.

Her iki metnin de dil ve anlatım özellikleri karşılaştırıldığında, çevirinin özgün metnin üslubunu yansıtabildiği görülmektedir. Örneğin özgün metinde birçok sıfatın yer aldığı uzun mekân tasvirleri önemli bir yer tutmaktadır. Buna ek olarak yazar, kısa cümleleri virgül ve noktalı virgülle birleştirerek uzun cümleler oluşturmuş ve romanında bu yapıya ağırlık vermiştir. Bu uzun cümleler çeviri metinde de korunmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla çevirmenlerin yazarın biçemiyle örtüşen bir çeviri metin ortaya koydukları ifade edilebilir. Aşağıda detaylı tasvir içeren uzun bir cümle örneklenmiştir.

Örnek 5

<i>Like a Sword Wound</i> The men in the crowd, who wore greasy turbans, misshapen fezzes, dirty caps, matted hoods, and whose faces were unwashed, unshaven, pale, and worn-out, were trying to make their way among the hay carriages, coaches whose oilskin seat covers were cracked and split, and street peddlers who were selling jujubes, sweets, carob, and roasted chickpeas to passersby; the smell of fatty meat and the sound of sizzling from the kebab houses filled the street; butchers were hacking fly-speckled sides of meat in the open; here and there, women in black chadors seemed to roll through the crowd. (s.317,318)	<i>Kılıç Yarası Gibi</i> Yağlı sarıklar, kalıbı kaçmış fesler, kirli poşular, keçeleşmiş serpuşlar giymiş bir erkek kalabalığı, yıkanmamış yüzleri, uzamış tıraşları, sararmış, bakımsız yüzleriyle, saman arabalarının, muşamba koltukları çatlayıp yarılmış faytonların, gelip geçene hünnap, şamtatlısı, keçiboynuzu, leblebi satan satıcıların arasından geçmeye çalışıyor; kebabçılarının kapılarından yayılan yağlı et kokusuyla cızırtısı bütün caddeyi tutuyor; kasaplar üstlerine sineklerin konduğu koca butları açıkta parçalıyor; kalabalığın arasında seyrek de olsa görünen kara çarşafalara bürünmüş toparlak kadınlar yuvarlanırlar gibi yürüyorlardı. (s.323)
--	---

Biçimsel ve biçimsel inceleme sonucunda İngilizce çeviri özgün metinle biçimsel ve biçimsel olarak uyumluluk göstermektedir. Çok sayıda platformda yer alan okur yorumları ve eleştiri yazıları da eserin çevirisinin dikkat çektiği, olumlu karşılandığını ve okurlar tarafından takdir edildiğini göstermektedir.

2.4.2. Tema ve Anahtar Kelimelerin Karşılaştırılması

Özgün metin ve çeviri metin içerdikleri temalar ve anahtar kelimeler açısından ayrıntılı bir incelemeye tabi tutulmuştur. Aşağıdaki tabloda temalar özetlenmiştir.

Çeviri metnin içerdiği temalar		Özgün metnin içerdiği temalar	
Aşk	Din	Aşk	Din
Kıskançlık	Arkadaşlık	Kıskançlık/ rekabet	Arkadaşlık
Cinsellik	Askeriye	Cinsellik /aldatma	Askeriye
İktidar/baskı	İkilik	İstibdat/ baskı	İkilik
Jurnaller	Değişim	Jurnaller	Değişim
Ölüm	Özlem	Ölüm/ Sefalet /çaresizlik	Özlem

Tablo 1. Çeviri Metnin ve Özgün Metnin Temaları

Özgün metinde en çok öne çıkan temalardan biri olan aşk çeviri metinde de aynı ağırlıkta yer almaktadır. Şeyh Efendi'nin Mehpare Hanım'a, Hikmet Bey ve Mehpare Hanım'ın birbirlerine, Reşit Paşa'nın Mihrişah Sultan'a ve Mihrişah Sultanın kendine olan aşkı her iki metinde de öne çıkmaktadır. Kıskançlık ve rekabet teması da romanın her görenin âşık olacağı kadar güzel iki kadın kahramanı Mehpare Hanım ve Mihrişah Sultan aracılığıyla her iki metinde de işlenmiştir. Aşkla birlikte öne çıkan bir tema da cinsellik temasıdır. Her iki metinde de ağırlığı hissedilen bu temaya ilişkin özellikle Mehpare Hanım'ın dahil olduğu sahneler detaylı ve açıkça anlatılmıştır. Mehpare Hanım'ın Sezar'la Hikmet Bey'i aldatması ve Şeyh Efendi'nin Mehpare Hanım'ın kendisini aldattığı iddiası da çeviri metinde aynı şekilde yansıtılmıştır.

Örnek 6

<i>Like a Sword Wound</i>	<i>Kılıç Yarası Gibi</i>
As for Sheikh Efendi, telling Osman about the ex-wife whose name he never mentioned, he'd said, "That woman betrayed me with Arab merchants who sell atlas satin, taffeta, and velvet in the Grand Bazaar." (s.17)	Şeyh Efendi ise, adını armadığı eski karısı için, "O kadın beni Kapalıçarşı'da atlaslar, canfesler, kadifeler satan o Arap tüccarla aldattı," demişti Osman'a. (s.7)

Romanın bütününe hâkim olan ve birçok sahnede etkisi hissedilen diğer temalar ise istibdat ve bu tema ile bağlantılı olarak baskı ve ölüm temalarıdır. Padişah refah içinde yaşamakta ve kurduğu hafiye teşkilatı aracılığıyla saraya gelen jurnallerle olan bitenden haberdar olarak gelen jurnallere göre ağır cezalar kesmektedir. Padişah vesveseli bir karaktere sahiptir ve bu yüzden sürekli tahttan devrileceğinden şüphelenerek acımasız kararlar vermektedir. Halk ise hem parasızlık hem de ihbar edilme ve ölüm korkusu altında ezilmektedir. Birçok paşa ve subay, saraya gönderilen yanlış ve kasıtlı jurnaller yüzünden haksız yere idam edilmiş veya ülkenin uzak ve zorlu bölgelerine sürülerek bir nevi ölüme terk edilmiştir.

Din teması da iki eserde de ağırlığı olan temalardan biridir. Romanda, Şeyh Efendi'nin, dinî lider olarak büyük bir saygınlığa sahip olsa da aynı zamanda sıradan bir insanın günahları ve zaafına sahip olduğu gerçeği vurgulanır. Aynı durum padişah için de geçerlidir. Onun da diğerleri gibi zayıflıkları ve eksiklikleri olduğu gösterilerek, bu sayede okura daha gerçekçi bir portre sunulur. Burada yazarın insanı anlatma çabası açıkça kendini belli etmektedir. Arkadaşlık teması aracılığıyla ise roman, farklı sosyal sınıflardan ve mesleklerden insanların arasında

kurulabilen dostluk bağlarını, Ragıp Bey-Şeyh Efendi ve Sultan-Doktor Reşit Paşa örneklerinde gözler önüne serer.

Değişim romanda öne çıkan bir diğer temadır. Örneğin, Ragıp Bey'in roman boyunca yaşadığı değişim hem karakterin kişisel gelişimini yansıtır hem de dönemin askeri yapısı ve toplumdaki etkileri hakkında önemli ipuçları sunar. Roman, Ragıp Bey üzerinden askeri yaşamın birey üzerindeki dönüştürücü gücünü ve askeriye'nin toplumdaki yerini sorgular. Gerçek tarihi asker karakterlere de yer verilmiştir. Evren Bey, Hakkı Bey, Talat Bey, Mustafa Kemal Bey Cemiyetin gerçek kurucularındandır. Ragıp Bey ise kurgu karakterdir.

Örnek 7

<i>Like a Sword Wound</i>	<i>Kılıç Yarası Gibi</i>
..aman them Captain Enver Bey, who was famous for his boldness, Hakkı Bey, Talat Bey, who with his unpretentious views was one of the few civilians respected by the officers, Reşit Pasha's son Hüseyin Hikmet Bey, and blond, soft-voiced Mustafa Kemal Bey who was known for his intelligence and ambition..(s.296,297)	..gözü peklığıyle ünlü yüzbaşı Enver Bey, Hakkı Bey, babayani görünüşüyle subaylarda saygı uyandıran çok az sivilden biri olan Talat Bey, Reşit Paşazade Hüseyin Hikmet Bey, zekâsı ve hırsıyla tanınan, sarışın, ince sesli Mustafa Kemal Bey olanları dinledikten sonra bir zaman sustular;(s.300)

Sonuç olarak çeviri metin, özgün metnin ana fikrini, temalarını ve alt metinlerini koruyarak erek dile başarıyla aktarılmıştır.

Metin okumaları esnasında, sıkça geçen ifadeler ve olay örgüsündeki kritik kavramlar üzerinde durarak metnin anahtar kelimelerini de belirlenmiştir. Metnin anlamını derinlemesine kavramak için anahtar kelimelerin doğru bir şekilde belirlenmesi ve aktarılması büyük önem taşır. Çeviri metnin ve özgün metnin öne çıkan anahtar kelimeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Çeviri metnin anahtar kelimeleri	Özgün metnin anahtar kelimeleri
<ul style="list-style-type: none"> • Tekke (114) • Zikir (14), <i>ritual</i> (20) • <i>Detectives</i> (30) • Denunciation (36), <i>report</i> 15, • Fear (65), <i>afraid</i> (27) • <i>Tyranny</i> (27), • Government (25) • Revolution (23), • <i>Freedom</i> (49) • Piano (23) • Love (233) • Dead (38) • Golden horn (22) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekke (119) • Zikir (12), <i>ayin</i> (27) • Hafiye (41) • Jurnal (56) • Korku (90) • İstibdat (24), • Hükümet (3), <i>devlet</i> (25) • Devrim (1), <i>ihtilal</i> (26) • Hürriyet (38) • Piyano (24) • Aşk (68), <i>sevgi</i> (52), <i>sevişme</i> (61) • Ölümler (27) • Haliç (22)

Tablo 2. Anahtar Kelimeler

Anahtar kelimeler karşılaştırıldığında genel olarak bir örtüşme olduğu ancak ilk bakışta bazı kelimelerin kullanım sıklıklarında farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Farklılık gösteren kelimelere Berman'ın önerdiği çapraz karşılaştırma ile bakıldığında aslen kelimelerin çeviri metinde de önemini koruduğu görülmüştür. Örnek vermek gerekirse "jurnal" anahtar kelimesi *Kılıç Yarası Gibi*

'de 56 yerde kullanılmıştır. Padişah kurduğu hafiye teşkilatının saraya iletildiği jurnaller aracılığıyla olan bitenden haberdar olmaktadır. Çeviri metinde bu kelimenin karşılığı olan "denunciation" 36 yerde kullanılmıştır. Çapraz karşılaştırmada görülmüştür ki jurnal sözcüğü çeviri metinde zaman zaman "report" kelimesi ile karşılanmıştır. Bazı kelimeler ise çeviri metinde daha sık kullanılmıştır. "Government" (hükümet) anahtar kelimesi çeviri metinde öne çıkarken özgün metinde dikkat çekmemiştir. Bu durumun sebebi araştırıldığında çeviri metne ekleme yapılmadığı özgün metinde bu kelimenin farklı karşılıklara denk geldiği görülmüştür. "Devlet, kaymakam ve padişah" kelimeleri zaman zaman çeviri metinde "government" kelimesi ile iletilmiştir. Dolayısıyla anahtar kelimeler arasındaki farklılıkların özgün metnin ve çeviri metnin dili arasındaki farklılıktan kaynaklandığı söylenebilir.

Yazar, romanda Osmanlı dönemini yansıtabilmek için eski kelimeleri kasıtlı olarak kullanmıştır. Ancak çeviride bazı anahtar kelimeler özelinde bu kelimelerin yerine modern karşılıkları kullanılmıştır. Bu kelimelere Arapça kökenli ve günümüz Türkçesinde kullanım sıklığı azalmış bir kelime olan "hafiye" kelimesi örnek verilebilir. Günümüzde dedektif kelimesi daha yaygın olarak tercih edilmektedir. Çeviri metinde "detective" karşılığı olarak kullanılan bu kelime yerine romanın arkaik diline uygun olarak, "sleuth"¹⁴ gibi daha eski bir kelime tercih edilebilirdi. Çeviri metinde de anlamsal olarak anahtar kelimelerin ağırlığı korunmuştur ancak gösterge olarak çeviri metinde farklı alternatifler de seçildiği için bazı kelimeler açısından tam örtüşme sağlanamadığı ifade edilebilir.

Eserlerin tematik ve anahtar kelimeler bağlamında karşılaştırılması sonucunda çeviri metnin özgün metinle yakın bir ilişki içerisinde olduğu, iki eserin yazınsal olarak birebir örtüştüğü ifade edilebilir. Tüm bu incelemeler ışığında çeviri metnin, özgün metnin ruhunu yansıtan ve niteliklerini koruyan, erek dilin kurallarına uygun ve o kültürde kabul görmüş ve başarı elde etmiş bağımsız bir eser olduğu saptanmıştır. Okur yorumları ve satış başarısı da bu saptamayı desteklemektedir.

2.5. Çevirmenlerin Ufku, Duruşu ve Projesi

Berman'a göre, başarılı çeviriler titizlikle planlanmış projelerin ürünüdür (2009, s.61). Çeviri projesi, çeviri sürecinde takip edilerek yol haritasını belirler ve tutarlı bir metin ortaya çıkarır. Özellikle ortak çeviri projelerinde, çeviri metnin her bölümünde aynı dil ve üslubun kullanılması için önceden belirlenmiş bir projenin olmasının önemi büyüktür. Öncelikle *Kılıç Yarası Gibi*'nin çevirmenlerinin çeviri stratejilerinden bahsettikleri önsöz/sonsöz, dipnot ve çevirmen notu kullanmadıkları göze çarpmaktadır. Ancak çevirmenler, 22 Kasım 2018'de *Asymptote Journal* için bir röportaj gerçekleştirmişlerdir (Phelps, 2018). Osmanlı Dörtlüsü'nün ilk iki kitabının çevirilerini yapan çevirmenler, çeviri sürecinde yazarla doğrudan iletişim kurduklarını vurgulamışlar. Ahmet Altan, bu seriye ait romanlarında kullandığı arkaik ve dönemsel dilin çeviri metinlerde de korunmasını talep etmiş ve çevirmenler de bu isteği dikkate alarak çeviriyi gerçekleştirmişler. Çeviri sürecinde çevirmenler, özellikle uzun ve yapısı karmaşık Türkçe cümlelerin İngilizceye doğru bir şekilde aktarılmasında güçlük yaşadıklarını ifade etmişler. İngilizce ve Türkçenin dilbilgisel yapılarındaki farklılıklar sebebiyle, bu cümleleri ve içerdikleri ritmi aynen yansıtmak oldukça zordur. Bu yüzden, çeviri sırasında cümlelerin ve ifadelerin yeri değiştirilerek bu cümleler ve ritim

¹⁴ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/sleuth>

en uygun şekilde karşılanmaya çalışılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında çevirmenlerin *Like a Sword Wound* çevirisine başlamadan önce tutarlı ve özenli bir proje planladıkları ifade edilebilir.

Çeviri metin ve çevirmenlerin röportajda belirttikleri çeviri projeleri karşılaştırıldığında projenin gerçekleştirilmiş olduğu görülmüştür. Öncelikle yazarın üslubunu yansıtan uzun tasvirler ve cümleler çeviri metinde de korunmuştur. Karakterlerin sosyal konumlarına uygun konuşuyor olmaları da çeviride aynen yansıtılmıştır. Bunun yanında birçok seslenme sözcüğü (Hanım, Bey, Efendi vb.), birçok kültürel terim (tekke, zikir, börek, zerde vb.) özgün metinde olduğu gibi yer almıştır.

Ancak örneklemin karşılaştırılmasında görülmüştür ki, çeviri sürecinde, özgün metindeki arkaik dil özellikleri tam olarak korunamamış ve daha modern bir dile dönüştürülmüştür. Yapılan incelemelerde, çeviri metnin büyük bir kısmında deyim, atasözü ve yerel ifadelerin eşdeğerleriyle karşılandığı, ancak bazı durumlarda özgünlüğün korunarak metnin karakteristik özelliklerinin korunmaya çalışıldığı görülmüştür.

Satış başarısı değerlendirildiğinde eserin birçok ülkede olduğu gibi Amerika'da da oldukça dikkat çektiği görülmektedir. Europa Editions yayınevi serinin uluslararası yayın ve film haklarını satın almıştır; dördüncü romanın Türkçesi çıkar çıkmaz diğer dillere en kısa sürede çevrileceği öngörülebilir. Tanıtım yazıları ve okur yorumları incelendiğinde de çeviri metnin oldukça olumlu dönütler aldığı görülmüştür. Tüm bunlar değerlendirildiğinde çevirmenlerin tutarlı, özenli, planlı ve tarafsız bir proje ortaya koyduklarını ve bu projeye sadık kaldıklarını ifade etmek mümkündür.

Çevirmenlerin duruşu değerlendirildiğinde ise birçok faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Dönemin çeviri normları, yayınevi, editör ve okur beklentileri ve çevirmenlerin kendi dünya görüşleri ve çeviri tecrübeleri sonucunda her çevirmenin belli bir çeviri duruşu oluşmaktadır. Bu eserin çevirmenleri özelinde çevirmenlerin her iki kültüre de hâkim olmalarının daha yere basan ve kendilerinden emin bir tavır takınmalarına sebep olduğu söylenebilir. Yazar ile görüşmeleri sonucunda şekillendirdikleri projeye sadık kalmak yönünde bir tavır takınmışlardır, özgün metne ait kültürel değerlerin korunması yönünde bir duruş benimsemeye gayret etmişlerdir. Hem Osmanlı kültürüne ait öğeler büyük oranda yansıtılabilmiş hem de yazarın yazım biçimi ve biçemi korunarak metnin temalarını ve anahtar kelimelerini yansıtabilen bir çeviri metin ortaya konmuştur. Dolayısıyla çevirinin özüne, amacına ve de çeviri etiğine ilişkin tutarlı bir çeviri metin ortaya konmuş olduğu savlanabilir.

Çevirmen duruşu, projesi ve ufkunu birbirini tamamlayan kavramlardır. Çevirmen araştırmaları esnasında edinilen bilgiler aracılığıyla çevirmenlerin ufkunu açabilecek ya da daraltabilecek özellikler incelendiğinde çevirmenlerin ufkunu kısıtlayabilecek bir olguya rastlanmamıştır. Brendan Freely'nin anadilinin İngilizce, Yelda Türedi'nin ise Türkçe, olması çevirmenlerin ufkunu açabilecek bir husus olarak öne çıkmaktadır; çünkü çevirmenler hem özgün metnin hem de çeviri metnin diline ve kültürüne hakimdir. Çevirmenlerin ufkunu açabilecek bir diğer nokta ise metinlerin yazıldığı dönemi iyi biliyor olmalarıdır. Röportajlarında dönemi bildikleri için herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Phelps, 2018). Ek olarak çevirmenlerin birçok çeviride uzun yıllar birlikte çalışmış olmaları da güçlü yanlarından sayılabilir.

Yelda Türedi ve Brendan Freely'nin *Like a Sword Wound* isimli çeviri eserleri ekseninde çeviri yaptıkları döneme hâkim çeviri normlarına karşı duruşları sorgulandığında dönemin çeviri

beklentisini yansıtan akıcı, kolay okunan, okuru yormayan, yabancılığı hissedilmeyen bir çeviri metin yaratma amaçlarının olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda çeviri eser Osmanlı kültürüne ait öğelere yer vermesi, arkaik dil kullanımları, unvan ve lakapların korunması gibi bir yaklaşım içerdiğinden okur için yadırgatıcı bir çeviri tecrübesi sunmaktadır. Anglo Amerikan bir kültüre yapılan bu çeviri ile çevirmenler dönemin çeviri normlarına uymamış ve eserin ruhunu yansıtmaya gayret etmişlerdir. Bu durumda eserin tüm yayın haklarını satın almış olan Europa Editions yayınevinin de çevirmenlerden akıcı çeviri talep etmediği savlanabilir. Sonuç olarak başarılı bir proje seçimi, tutarlı çeviri tercihleri ve çevirmenlerin uyumlu çalışabilmeleri ve ufuklarını açan değerli özelliklerinin olması sebebiyle ortaya özgün eserin dokusunu, yazarın biçimini ve öne çıkarmak istediği izlekleri ve kültürel öğeleri yansıtabilen, metnin zenginliklerini aktarabilen bir çeviri metin ortaya çıktığı kanısına varılmıştır.

SONUÇ

Çalışmanın bütüncesini oluşturan Ahmet Altan'ın *Kılıç Yarası Gibi* adlı romanının Yelda Türedi ve Brendan Freely tarafından gerçekleştirilen İngilizce çevirisi *Like a Sword Wound* Antoine Berman'ın yorumbilgisel çeviri eleştirisi yöntemi baz alınarak incelenmiş ve Amerikalı çevirmen ve kuramcı Lawrence Venuti'nin çevirmen görünmezliği kavramları aracılığıyla tartışılmıştır. Tüm araştırma ve analizler sonucunda eserler yazınsal ölçüt kapsamında biçimsel, biçimsel ve tematik olarak karşılaştırılmıştır. Çeviri metnin alıcı kültürde kendine yer bulmuş, kabul edilmiş ve ayakta duran bir yapıt olduğu bulgulanmış ve bu durum eserin satış başarısı, gazete yazıları ve okur yorumlarıyla da desteklenmiştir.

Ahlaksal ölçüt kapsamında ise çevirmenlerin proje, duruş ve ufku bulgulanmaya çalışılmıştır. Çevirmenlerin *Like a Sword Wound* çevirilerinden bahsettikleri, yaşadıkları zorlukları ve yaklaşımlarını belirttikleri röportajlarında çeviri sürecinde yazarla iletişim halinde olduklarını, yazarın da kendilerinden beklediği gibi yazarın özgün metinde benimsediği biçemi korumaya gayret ettiklerini belirtmişlerdir. Belirledikleri projenin metindeki izleri arandığında çeviri metin ile projenin örtüştüğü dolayısıyla çevirmenlerin önceden tasarlanmış, üzerinde düşünülmüş ve planlanmış bir projeye sahip olduğu görülmüştür. On beş yıldır birlikte çalıştıklarını ve birlikte birçok eser çevirmiş olduklarını belirten çevirmenlerin projeye sadık, eserin ruhunu ve biçimini yansıtmaya yönelik bir duruş belirledikleri gözlemlenmiştir. Çevirmenler yazarın kendilerinden beklentilerini de dikkate alarak oluşturdukları proje ve çeviri tercihlerini bir röportaj aracılığı ile okurla paylaşmışlardır. Dolayısıyla Berman'ın da üzerinde durduğu gibi çevirmenlerimiz çeviri stratejileri konusunda okurlarını bilgilendirerek yazara, esere ve okurlarına saygılı bir tutum sergilemişlerdir.

Bu metin özelinde çeviri ufkunu açabilecek faktörler incelendiğinde farklı kültürlere ait arka planlarının olması sebebiyle çevirmenlerin hem özgün metnin dili ve kültürüne hem de çeviri metnin dili ve kültürüne hâkim olmaları ve ayrıca yazarla birlikte çalışabilmiş olmalarının çeviri ufkunu açacak unsurlar olduğu belirtilmiştir. *Like a Sword Wound*'un ufku geniş bir çeviri metin olduğu kanısına varılmıştır.

Like a Sword Wound'un çevirisinin başarısındaki etkenlerden birinin Berman'ın da vurguladığı üzere sağlam bir projesinin olması olduğu söylenebilir. Çevirinin başarısına katkıda bulunan diğer

bir husus ise çevirmenlerin bu metni zaman kısıtı altında olmadan çevirmiş olmalarıdır. Çevirmenler zaman baskısı olmadan edebi çeviri yapmanın keyfine vararak çeviri yaptıklarını ifade etmişlerdir ve yazar ile iletişim halinde çalışmışlardır. Ek olarak uzun yıllar birlikte uyum içerisinde çalıştıklarını belirten çevirmenlerin bu çevirileri ekseninde ortak çevirinin sunduğu avantajlardan yararlanmış oldukları ifade edilebilir.

Çevirmenlerin incelenen metin özelinde erek kültürü şekillendiren çeviri normlarına ne derece boyun eğdikleri araştırıldığında ortaya özgün eserin dokusunu, yazarın üslubunu ve öne çıkarmak istediği izlekleri ve kültürel öğeleri yansıtabilen; metnin zenginliklerini aktarabilen bir çeviri metin çıktığı için mevcut çeviri normlarına direnç gösterdikleri ve bunun sonucunda görünürlüklerine katkı sağladıkları ifade edilebilir.

Çeviri eleştirisi ve eleştirel çeviribilim; araştırmacıların kendi nesnellik iddialarını sorgulamaya başlamalarını, çeviriye yeni ve eleştirel bir gözle bakabilmelerini, çevirinin arkasındaki kişi ve kurumları güç ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından ele almalarını sağlamıştır.

Çeviri eleştirisi çevirmenlerin eleştirilerini sağlam temelleri olan bir kurama dayandıramıyor olmaları sonucunda uzun yıllar denetimsiz bir alan olarak görülmüştür. Bu da çeviri eleştirisinin hata avcılığı olarak algılanmasına ve iyi çevirilerin hak ettikleri değeri görememelerine ve kötülerin ise çok kolay karalanmasına yol açmıştır. Berman'ın da dediği gibi çeviri eleştirisi çevirilerin hep olumsuzluklarına odaklanmamalıdır. Bu bağlamda çeviri eleştirisi araştırmalarının artmasına ihtiyaç vardır. İyi örneklerin çalışılmasının da çeviri eleştirisi çalışmalarını cesaretlendireceği ifade edilebilir. Ayrıca iyi örneklerin öne çıkarılması özellikle alanda yeni konumlanmaya çalışan çevirmenler için de örnek teşkil edecektir. Bu bağlamda bu çalışmanın çeviri eleştirisi çalışmalarını teşvik etmesi ve çevirmenlere iyi bir örnek sunması ve çevirmeni odak noktasına alması hususunda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Altan, Altan (2013). *Kılıç Yarası Gibi*. Everest.

Altan, Altan (2018). *Like a Sword Wound*. (Trans. B. Freely & Y. Türedi). Europa Editions.

Altan, Mehmet (2023, 5 Ekim). "Ahmet Altan'ın zarları... Artı Gerçek." https://artigercek.com/makale/ahmet-altanin-zarlari-267678#google_vignette

Anadolu Ajans, (2018, 10 Aralık). "Türkiye dünya yayıncılığında 6'ncı sıraya yükseldi." Memurlar.net. <https://www.memurlar.net/haber/794895/turkiye-dunya-yayinciliginda-6-nci-siraya-yukseldi.html>

Aparı, Firdevs Saadet (2019). "İstanbul fellowship, dünya yayıncılığı açısından önemli bir kavşak olacak." Anadolu Ajans. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/istanbul-fellowship-dunya-yayinciligi-acisindan-onemli-bir-kavsak-olacak/1407103>

Arslan Özcan, Lale (2003). "Ekin sel öğelerin aktarımında etnik merkezlik sorunu Antoine Berman ve genel çeviri kuramı". *Çeviribilim ve Uygulamaları*, 1 (1), 156-181.

Berman, Antoine (2009). *Toward a translation criticism: John Donne*. (trans. Françoise Massardier-Kennedy), Kent State University Press.

Berman, Antoine (2012). *Çeviri ve çeviri üstüne söylemler* (Çev. Mehmet Rifat). *Çeviri Seçkisi II*, 13-23, Sel.

- Cronin, Michael (1995). *Altered states: Translation and minority languages*. TTR Traduction, Terminologie, Rédaction, 8(1), 85-103.
- Cronin, Michael (1998). Minority. In Mona Baker (Ed.), *The Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (169-172). Routledge.
- Demiryürek, Meral (2014). "One city two novels", *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 7 (2), 187-19.
- Gordon, Peter (2018, November 18). *Like a Sword Wound* by Ahmet Altan. *Asian Review of Books*. <https://asianreviewofbooks.com/content/like-a-sword-wound-by-ahmet-altan/>
- Gündem, Mehmet (2002). *Gündemdeki Altanlar*. İyiadam Yayınları.
- Gündem Haberleri (2002, 26 Eylül). "Kılıç Yarası Gibi'ye Köln'de büyük ilgi." *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kilic-yarasi-gibiye-kolnde-buyuk-ilgi-38416470>
- Heavenali (2019, January 28). *Like a Sword Wound – Ahmet Altan (1997)*. <https://heavenali.wordpress.com/2019/01/28/like-a-sword-wound-ahmet-altan-1997/>
- Johnson, Michelle (2021, November 30). "Notable translations of 2021". *World Literature Today*. <https://www.worldliteraturetoday.org/blog/lit-lists/world-literature-todays-75-make-100-notable-translations-2021-michelle-johnson>
- Koskinen, Kaisa (2000). *Beyond ambivalence: Postmodernity and the ethics of translation*, Tampere University Press.
- K24 (2017, 14 Nisan). "Ahmet Altan Osmanlı Kuarteti'yle dünya sahnesinde". T24. https://t24.com.tr/k24/yazi/ahmet-altan-osmanli-kuartetiyle-dunya-sahnesinde,1186#google_vignette
- Nawotka, Edward (2019). "The international view: raising turkey's publishing profile". *Publishers Weekly*. <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/international/international-book-news/article/79560-the-international-view-raising-turkey-s-publishing-profile.html>
- Özel, Yaman Semiha (2015). *Türk Edebiyatında Konusunu Türk Tarihinden Alan Romanlar (1996-2000)*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Phelps, Garrett (2018, November 22). "Translating the Ottoman Quartet: An Interview with Brendan Freely and Yelda Türedi". *Asymptote Journal* <https://www.asymptotejournal.com/blog/2018/11/22/in-conversation-brendan-freely-and-yelda-turedi-2/>
- Popescu, Lucy (2018, December 2). "*Like a Sword Wound* review – vibrant and engrossing". *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/books/2018/dec/02/like-sword-wound-ahmet-altan-review-turkey-fiction>
- Rollman, Rhea (2020). "'Serenade for Nadia' is a beautifully wrought tale of political crimes past and present". *Popmatters*. <https://www.Popmatters.Com/İvaneli-Serenade-For-Nadia-2645356885.Html>
- Rollman, Rhea (2021, July 12). *Turmoil and the refugee crisis*. *Popmatters*. <https://www.popmatters.com/zulfu-livaneli-disquiet>
- Tahir Gürçağlar, Şehnaz (2015). *Kapılar: Çeviri tarihine yaklaşımlar*. Scala Yayıncılık.
- Vanderauwera, Rita (1985). *Dutch novels translated into English: The transformation of a "minority" literature*. Amsterdam: Rodopi.

- Venuti, Lawrence (2008). *The translator's invisibility. A history of translation*, Routledge.
- Yakın, Mukaddes (2012). *Ahmet Altan'ın İsyân Günlerinde Aşk ve En Uzun Gece adlı romanlarının incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yatedam (2017). Uluslararası yayıncılık raporu. İstanbul Kalkınma Ajansı. <https://www.istka.org.tr/media/67296/uluslararası%20yayıncılık%20raporu.pdf>
- Yiğitoğlu, Mustafa (2015). "Ölmek Kolaydır Sevmekten". Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(6), 94-95.
- Yiğitoğlu, Mustafa (2016). "Ahmet Altan'ın üç romanında Sultan II. Abdülhamit'in mizacına dair bazı tespitler". Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5(1), 294-309.
- Yücel, Faruk (2007). "Çeviri Eleştirisi Neyi Eleştirir?". U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (12), 39-58.

OKTAY YİVLİ

Kırk Yama

AŞK, EDEBİYAT ve ÖTEKİ ŞEYLER

Günce Yayınları

Mahmut Babacan

Üniversiteler İçin

Türk Dili Kompozisyon Bilgileri

Günce Yayınları

8.
BASKI

Başka Bir Tarih Hayal Etmek

TÜRK EDEBİYATINDA ÜKRONYA

MURAT GÜR

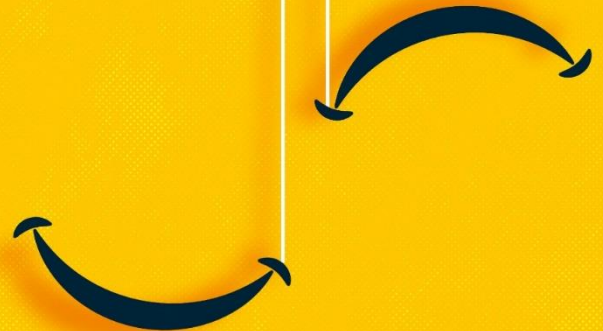

Günce Yayınları

DR. MUSA ERASLAN

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE

MİZAH VE İRONİ

Günce Yayınları